

RAPPORT

UTREDNING AV EN FREMTIDSRETTET ARKIVORGANISERING I VESTLAND

MENON-PUBLIKASJON NR. 107/2022

Av Simen Pedersen, Iselin Kjelsaas og Renate Enemark Bergersen

Forord

På oppdrag for Vestland fylkeskommune har Menon Economics utredet arkivorganiseringen i Vestland fylke. Oppdraget omfatter både å vurdere hvilken rolle Vestland fylkeskommune bør ta innenfor arkivområdet og hva som er den beste arkivorganiseringen i fylket.

Prosjektet har vært ledet av Simen Pedersen, med Renate Enemark Bergersen og Iselin Kjelsaas som prosjektmedarbeidere. Renate har fungert som aktiv kvalitetssikrer. Mari Nilsen har bistått arbeidet med å booke intervjuer, føre intervjureferater og lese korrektur. Arbeidet er gjennomført i perioden fra mars til september 2022.

Våre kontaktpersoner hos Vestland fylkeskommune har vært Elin Storøstevik og Per Morten Ekerhovd.

Vi takker Vestland fylkeskommune for et spennende oppdrag. Vi vil også takke medlemmene av styringsgruppen, referansegruppen og alle som har stilt opp i intervjuer for gode innspill.

September 2022

Simen Pedersen
Prosjektleder
Menon Economics

Innhold

SAMMENDRAG	4
1 INNLEDNING	6
1.1 Bakgrunn for oppdraget	6
1.2 Mandat og avgrensninger	7
1.3 Metodisk tilnærming	7
1.4 Prosessen	7
2 ARKIVORGANISERINGEN I VESTLAND I DAG	9
2.1 Tidligere organisering av arkivarbeidet i fylkeskommunen	9
2.2 Dagens organisering av arkivarbeidet i fylkeskommunen	9
2.3 Dagens organisering av arkivarbeidet i kommunene	12
2.4 Regionalt privatarkivarbeid utover fylkeskommunens arbeid	13
2.5 Andre relevante arkivaktører i regionen og nasjonalt	14
2.6 Geografisk fordeling av arkivansatte i fylket	15
3 UTVIKLINGSTREKK PÅ ARKIVFELTET	17
3.1 Digital transformasjon	17
3.2 Utfordringer med lovpålagte arkivoppgaver	18
3.3 Økte krav til arkivtjenester	19
4 PROBLEM OG BEHOV	21
4.1 Fylkeskommunens konkrete problemer	21
4.2 Endringer i oppgaveløsning og brukeratferd som følge av digitalisering	23
4.3 Endringer i kompetansebehov og behov for sterke fagmiljøer	24
4.4 Regionale variasjoner i hva man legger i den regionale samfunnsutviklerrollen på arkivfeltet	25
4.5 Behov	26
5 RELEVANTE KONSEPTUELLE LØSNINGER PÅ PROBLEMENE	28
5.1 Mulighetsstudie	28
5.2 K0: Nullalternativet	30
5.3 K0+: Nullplussalternativet	30
5.4 K1: Regionalkonseptet	31
5.5 K2: Samarbeidskonseptet	32
5.6 K3: Vestlandarkivet – Interkommunalt selskap	33
5.7 K4: Vestlandarkivet – Oppgavefelleskap	34
5.8 K5: Kombinasjonskonseptet	34
6 VURDERING AV FORDELER OG ULEMPER VED DE ULIKE KONSEPTENE	35
6.1 Realisme knyttet til å realisere de ulike konseptene	35
6.2 Måloppnåelse	36
6.3 Styringsevne og demokrati	36
6.4 Kostnadseffektivitet	37
6.5 Evne til å bygge robuste fagmiljøer	38
6.6 Evne til samlet og helhetlig samfunnsdokumentasjon	39
6.7 Harmoniserte muligheter for oppgaveløsning i fylket	39
6.8 Identitet og gjennomslagskraft	40
6.9 Oppsummering vurdering av fordeler og ulemper ved konseptene	40
7 SAMLET VURDERING OG FORUTSETNINGER FOR VELLYKKET GJENNOMFØRING	42

REFERANSER	44
VEDLEGG 1 – MEDLEMMER AV STYRINGSGRUPPEN	45
VEDLEGG 2 – MEDLEMMER AV REFERANSEGRUPPEN	46
VEDLEGG 3 - OVERSIKT OVER GJENNOMFØRTE INTERVJUER	47

Sammendrag

Arkivsektoren skal både ta igjen etterslepet av analogt skapt materiale, ta vare på og tilgjengeliggjøre det analoge materialet, og sikre og tilgjengeliggjøre en stadig økende mengde digitalt arkivmateriale. Det er utfordrende i Vestland fordi arkivlandskapet består av en rekke arkivaktører med delvis overlappende ansvarsområder og til dels uklar rolle- og ansvarsfordeling. Sammenslåingen av fylkene Hordaland og Sogn og Fjordane gir nye muligheter for organisering av arkivfeltet i Vestland fylke.

Den anbefalte løsningen på fremtidens arkivorganisering i Vestland innebærer å først starte med konkrete og lite kontroversielle forbedringstiltak. Videre innebærer kombinasjonskonseptet å videreutvikle den regionale samfunnsutviklerrollen innen arkiv, for å blant annet sørge for at privatarkivarbeidet og digitaliseringsarbeidet i fylkeskommunen er koordinert. Det langsiktige målet i konseptet er etablering av Vestlandsarkivet, altså en ny arkivinstitusjon som samler mest mulig av arkivarbeidet i fylket. For å realisere Vestlandsarkivet bør fylkeskommunen jobbe strategisk over tid for å etablere gode samarbeid med eksisterende arkivaktører. Vår vurdering er at dette konseptet både er realistisk og legger grunnlaget for god og effektiv oppgaveløsning til det beste for innbyggerne i Vestland.

Bakgrunn for denne rapporten

Sammenslåingen av fylkene Hordaland og Sogn og Fjordane gir nye muligheter for organisering av arkivfeltet i Vestland fylke. På bakgrunn av dette har Menon Economics fått i oppdrag å:

- kartlegge og utrede styrker og svakheter ved organiseringen av de kommunale arkivinstitusjonene i Vestland fylke
- komme med råd om fremtidig organisering av arkivinstitusjonene

Denne utredningen har som formål å gi utgangspunkt for en strategisk diskusjon om hvordan arkivorganisering i Vestland best kan organiseres for å sikre gode arkivtjenester til innbyggerne i fylket. Utredningen belyser prinsipielle forskjeller, styrker og svakheter ved ulike konsepter. De kommunale arkivinstitusjonene er vektlagt, men utredningen omfatter også privatarkiv for å se helheten i arbeidet med samfunnsdokumentasjon og eldre og avsluttede arkiv.

Behov for å skape handlingsrom

Arkivsektoren er på vei inn i en krevende omstilling. Den skal både ta igjen etterslepet av analogt skapt materiale, ta vare på og tilgjengeliggjøre det analoge materialet, og sikre og tilgjengeliggjøre en stadig økende mengde digitalt arkivmateriale. I tråd med utviklingen i resten av samfunnet forventer brukerne rask og enkel tilgang på arkivert materiale. I kombinasjon med et vedvarende press på offentlige budsjetter innebærer dette at arkivsektoren – som mange andre sektorer – må forberede seg på å gjøre mer for mindre. Digitalisering kan bidra til både effektivisering og økt kvalitet, men fordrer investeringsevne. Dette medfører at det er behov for å vurdere gjeldende organisering og arbeidsformer for å skape nødvendig handlingsrom.

Dagens situasjon kjennetegnes av til dels uklar rolle- og ansvarsfordeling mellom arkivaktørene

Arkivlandskapet i Vestland består av en rekke arkivaktører med delvis overlappende ansvarsområder og til dels uklar rolle- og ansvarsfordeling. Samarbeidet mellom fylkeskommunen og kommunene er tettere i gamle Sogn og Fjordane fylke enn med kommunene i gamle Hordaland fylke. Innenfor privatarkivfeltet er den største utfordringen å sikre god samfunnsdokumentasjon i hele fylket. Det er også en utfordring at det ikke er tydelig

avklart hvilken rolle fylkeskommunen skal ta opp mot Digitalarkivet og Arkivverket, og hvordan infrastrukturen disse tilbyr kan utnyttes i fylket.

Engasjement og tilgang på kompetanse gir et godt utgangspunkt for en mer effektiv arkivorganisering

De arkivfaglige miljøene i Vestland fylke er i hovedsak samlet på to steder: i Hansaparken i Bergen by og i Leikanger. Begge fagmiljøene har kort avstand til relevante universitets- og høyskolemiljøer. Arkivinstitusjonene i Vestland er dermed godt posisjonert for å sikre tilgang til relevant kompetanse. Det er også et stort engasjement for arbeidet med å bevare private og offentlige arkiver blant arkivaktørene i fylket. Gitt kompetansen, kapasiteten og engasjementet blant aktørene, er potensialet for å sikre en effektiv arkivorganisering stort.

Anbefalt konsept kombinerer kortsiktige tiltak med et langsiktig mål bilde

Denne rapporten presenterer seks konseptuelle løsninger for fremtidig organisering av arkivfunksjonen i Vestland. De seks konseptene spenner fra minimumsløsninger der det tas tak i kjente, men ikke implementerte tiltak, til mellomløsninger som på forskjellige måter sikrer en mer helhetlig og koordinert oppgaveløsning på tvers av fylket, til en anbefalt løsning som kombinerer det beste fra de øvrige skisserte konseptene.

Det anbefalte kombinasjonskonseptet innebærer å først starte med konkrete og lite kontroversielle forbedrings tiltak. De viktigste tiltakene er:

- Sikre at rollen som daglig leder for Kommunearchivordninga i Vestland fylkeskommune og seksjonssjef i seksjon arkiv i fylkeskommune ikke fylles av samme person.
- Koordinere arkivarbeidet i tilstrekkelig grad til at det ikke er et problem at fylkeskommunen er medlem av KDRS gjennom både Dokumentsenteret og Kommunearchivordninga.
- Se etter muligheter for samarbeid mellom arkivaktørene i fylket med ambisjoner om å realisere tiltak som er kvalitetsfremmende for arkivarbeidet og/eller øker kostnadseffektiviteten på tjenestene.
- Gjennomføre en ekstern utredning av økonomien i Kommunearchivordninga, slik at man sikrer at alle kommunene i fylket har tillit til ordninga og ikke opplever forskjellsbehandling.

Videre innebærer kombinasjonskonseptet å videreutvikle den regionale samfunnsutviklerrollen innen arkiv, for å blant annet sørge for at privatarkivarbeidet og digitaliseringsarbeidet i fylkeskommunen er koordinert.

Det langsiktige målet i kombinasjonskonseptet er etablering av Vestlandsarkivet, altså en ny arkivinstitusjon som samler arkivarbeidet i fylket. For å nå dette bør fylkeskommunen jobbe strategisk over tid for å etablere gode samarbeid med eksisterende arkivaktører. Det vil trolig også være hensiktsmessig å inngå samarbeid med Arkivverket om å overta oppgaver knyttet til statsarkivet i fylket.

Vår vurdering er at kombinasjonskonseptet både er realistisk og legger grunnlaget for god og effektiv oppgaveløsning til det beste for innbyggerne i Vestland.

1 Innledning

Gjennom regionreformen ble tidligere Hordaland og Sogn og Fjordane fylker slått sammen til Vestland fylkeskommune. Arkivarbeidet var organisert ulikt i de to tidligere fylkene, og Vestland fylkeskommune har behov for å se på ulike organiseringsalternativer som kan gi en mer helhetlig og koordinert organisering av arkivfeltet for hele Vestland fylke.

1.1 Bakgrunn for oppdraget

Tidligere Hordaland og Sogn og Fjordane fylker ble slått sammen til Vestland fylkeskommune fra og med 1. januar 2020. Tidligere fylkeskommuner hadde ulik organisering av arkivarbeidet og institusjonslandskapet i fylkene var ulikt.

Fremtidig organisering av arkivinstitusjonene i Vestland har vært diskutert ved flere anledninger. 17. desember 2019 vedtok Vestland fylkeskommune å slutte seg til Kommunearkivordninga, som består av kommuner i tidligere Sogn og Fjordane fylke, fra og med 1. januar 2020.¹ Fylkestinget ba fylkesdirektøren komme tilbake med sak om fremtidig organisering og samarbeid mellom de kommunale arkivinstitusjonene i Vestland fylke til juni-tinget 2020. 15. desember 2020 gjorde fylkestinget følgende vedtak:

1. «Fylkestinget ber fylkesrådmannen legge til rette for at det kan etablerast tenesteavtalar mellom arkivinstitusjonane. Erfaringa med samarbeidet skal leggest til grunn for arbeidet med framtidig organisering.
2. Avtalane skal sikre kvalitet på tenestene, vere berekraftige og medverke til at dokument- og arkivhandteringa i regionen står fram samla og oversiktleg for innbyggjarane.
3. Fylkestinget legg til grunn at fylkesrådmannen finn den mest tenlege organiseringa av arkivarbeidet og kjem attende med politiske saker ved behov.»

30. november 2021 gjorde Fylkesutvalet i Vestland følgende vedtak:

1. «Fylkesutvalet ber fylkesdirektøren om å engasjere ein ekstern part for å kartlegge og greie ut situasjonen for dei regionale arkiva i Vestland fylke, og kome med råd om framtidig organisering av arkivinstitusjonane.
2. Fylkesutvalet ber om at dei kommunale arkivinstitusjonane vert vektlagt i utgreiinga, men for å sjå heilskapen i arbeidet med samfunnsdokumentasjon og eldre og avslutta arkiv må utgreiinga også inkludere privatarkiv.»

¹ Parallelt med fylkeskommunen sitt vedtak, gjorde alle kommunene som i dag er medlem av ordninga vedtak om å tilslutte seg Kommunearkivordninga i Vestland. Alle deltakere i ordninga måtte vedta tilslutning på ny i og med overgang til Kommunearkivordninga under paragraf 19 fra 1. januar 2020. Dessuten ble flere kommuner i gamle Sogn og Fjordane fylke slått sammen som en del av kommunereformen. De nye kommunene måtte også av den grunn ta stilling til om de skulle tilslutte seg ordninga.

1.2 Mandat og avgrensninger

I forbindelse med sammenslåingen av Hordaland og Sogn og Fjordane fylker til Vestland fylkeskommune ønsker oppdragsgiver å jobbe frem en mest mulig helhetlig og koordinert organisering av arkivfeltet for hele Vestland fylke. I forbindelse med dette har Menon Economics fått i oppdrag å

- kartlegge og utrede styrker og svakheter ved organiseringen av de kommunale arkivinstitusjonene i Vestland fylke
- komme med råd om fremtidig organisering av arkivinstitusjonene

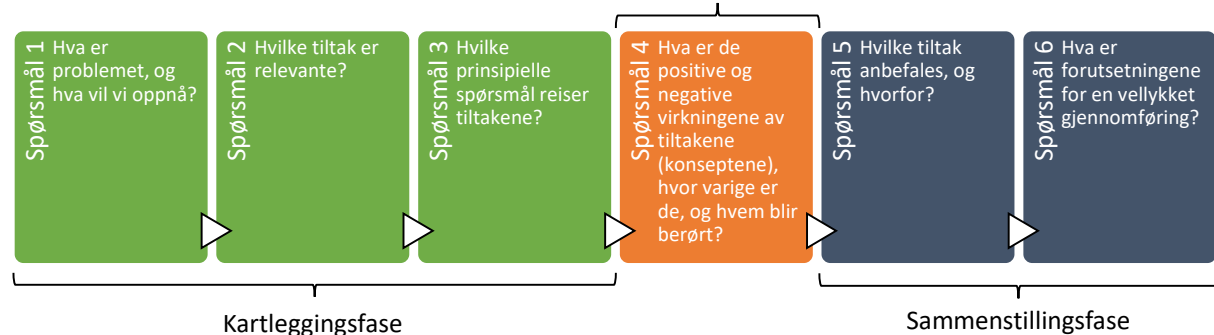
Formålet med utredningen har vært å legge til rette for en strategisk diskusjon av fremtidig arkivorganisering i Vestland, for å sikre gode arkivtjenester til innbyggerne i fylket. Utredningen skal belyse prinsipielle forskjeller, styrker og svakheter ved ulike organisasjonsmodeller/konsepter. De kommunale arkivinstitusjonene er vektlagt, men utredningen omfatter også privatarkiv for å se helheten i arbeidet med samfunnsdokumentasjon og eldre og avsluttede arkiv.

Det er viktig å påpeke at fremtidig arkivorganisering i Vestland for flere av konseptene avhenger av kommunenes respons. Utredningen har ikke omfattet å kartlegge kommunenes sannsynlige respons for ulike konseptuelle løsninger. Det betyr at det er en usikkerhet ved konseptenes vellykkethet, som bør tas med i vurderingen av konseptvalg.

1.3 Metodisk tilnærming

I gjennomføringen av utredningen har Menon Economics svart på de seks spørsmålene i utredningsinstruksen (DFØ, 2018), se Figur 1.1. Svarene på de seks spørsmålene leder oss fra utfordringer med dagens organisering til faglige og gjennomtenkte anbefalinger om fremtidig organisering. Vurderingene er basert på møter med styringsgruppen og referansegruppen, dybdeintervjuer og analyser av relevant statistikk.

Figur 1.1 De seks spørsmålene i utredningsinstruksen som skal besvares i et utredningsarbeid

Kilde: Menon Economics basert på DFØ (2018).

1.4 Prosessen

Det ble satt ned en styringsgruppe og referansegruppe som fulgte utredningsarbeidet, se vedlegg 1 og 2. Utover løpende dialog med Elin Storøstevik (prosjektleder for utredningen i fylkeskommunen) og Per Morten Ekerhovd (avdelingsdirektør og leder av den nedsatte styringsgruppen) har vi i løpet av utredningsarbeidet gjennomført følgende møter med styringsgruppen og referansegruppen:

- Første styringsgruppemøte den 1. april kl. 1300-1500 (digitalt)

- Første referansegruppemøte den 29. april kl. 1230-1530 (fysisk)
- Andre styringsgruppemøte den 3. mai kl. 0800-0900 (digitalt)
- Andre referansegruppemøte den 19. mai kl. 1330-1500 (digitalt)
- Tredje styringsgruppemøte den 21. juni kl. 0800-0900 (digitalt)
- Fjerde styringsgruppemøte den 6. september kl. 0800-0900 (digitalt)

Utover disse møtene har vi gjennomført minst ett intervju med hvert av medlemmene i referansegruppen, se vedlegg 3.

2 Arkivorganiseringen i Vestland i dag

Arkivlandskapet i Vestland består av mange arkivaktører. Til tross for det komplekse aktørbildet er de arkivfaglige miljøene i stor grad samlet på to steder, i Hansaparken i Bergen by og i Leikanger. Begge fagmiljøene har kort avstand til relevante universitets- og høyskolemiljøer som tilbyr relevante utdanningsløp. Det kan være avgjørende for å sikre tilgang til relevant kompetanse i fremtiden.

2.1 Tidligere organisering av arkivarbeidet i fylkeskommunen

Før sammenslåing var fylkesarkivet i Sogn og Fjordane dominerende innenfor bevaring og formidling av historisk arkivmateriale fra kommunal og privat sektor i Sogn og Fjordane. Tidligere Hordaland fylkeskommune hadde en koordineringsrolle, men drev i mindre grad med aktiv innsamling, bevaring og tilgjengeliggjøring av arkiv for privat sektor. En rekke ulike arkiv-, bibliotek- og museumsinstitusjoner bevarte og formidlet historisk arkivmateriale fra Hordaland.

I tidligere Hordaland fylkeskommune var ansvaret for både dagligarkiv og depot samlet og lagt til fylkesarkivet i Kultur- og idrettsavdelinga (del av sentraladministrasjonen). Fylkeskommunen benyttet egne eller leide lokaler som magasin for arkivmateriale (Vestland fylkeskommune, 2019). Det ble brukt 3,6 faste årsverk til depotoppgavene.

I tidligere Sogn og Fjordane fylkeskommune var dagligarkiv og depot skilt. Dagligarkivet var en del av fylkesrådmannen sin stab i sentraladministrasjonen og depotoppgavene ble håndtert av Fylkesarkivet gjennom medlemskap i Kommunearkivordninga. Fylkesarkivet var organisert som en ytre enhet i Avdeling for Næring og kultur, og hadde 6 årsverk. Kommunearkivordninga hadde 11,3 årsverk: 5,5 årsverk på basistjenester og 5,3 årsverk på oppdragsfinansierte oppgaver (Vestland fylkeskommune, 2019).

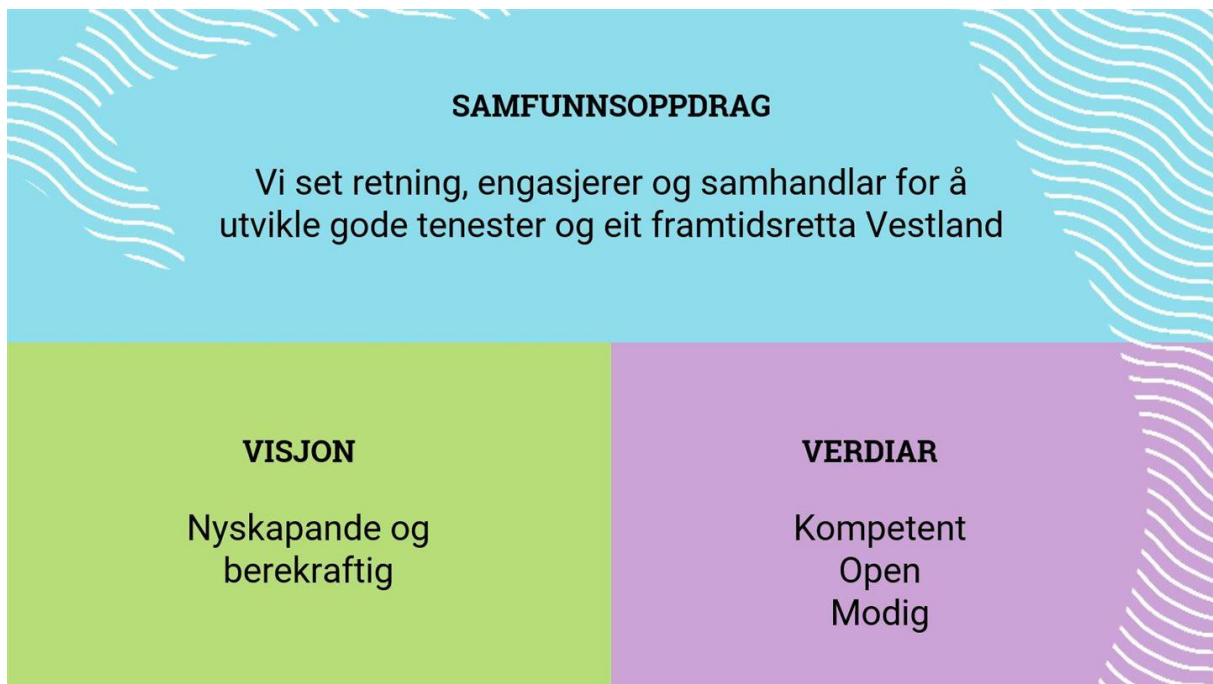
2.2 Dagens organisering av arkivarbeidet i fylkeskommunen

Som følge av regionreformen og sammenslåingen av tidligere Hordaland og Sogn og Fjordane fylker til Vestland fylkeskommune, ble de tidligere fylkesarkivene Hordaland fylkesarkiv og Fylkesarkivet i Sogn og Fjordane samlet som seksjon i Vestland fylkeskommune.

Figur 2.1 viser fylkeskommunens samfunnsoppdrag. Arkiv har vært og er et politikkområde i Vestland fylkeskommune.

Figur 2.1

Vestland fylkeskommune sitt samfunnsoppdrag, visjon og verdier

Kilde: Vestland fylkeskommune

I Vestland fylkeskommune er seksjon arkiv organisert i to fagenheter: Ikkje-offentlege arkiv og Kommunearkivordninga, se Figur 2.2. Seksjonen tar vare på, tilgjengeliggjør og formidler offentlig og privat kildemateriale. Gjennom en samlet og helhetlig samfunnsdokumentasjon legger seksjonen til rette for at publikum skal kunne bruke arkivene og kildematerialet i ulike sammenhenger. Seksjon arkiv er en del av avdeling for kultur, idrett og inkludering i Vestland fylkeskommune. Seksjonen har det arkivfaglige ansvaret for samarbeidstiltaket Arbeidararkivet² i Sogn og Fjordane.

² Arbeidararkivet i Sogn og Fjordane, som ble lansert mars i 1989, er et samarbeidstiltak mellom LO Sogn og Fjordane, AOF Sogn og Fjordane, DNA Sogn og Fjordane og Fylkesarkivet i Vestland. Arbeidararkivet fungerer som en lokalavdeling under Arbeiderbevegelsens Arkiv og Bibliotek i Oslo. Arkivet har et eget styre sammensatt av representanter fra samarbeidspartnerne. Fylkesarkivet i Vestland har det arkivfaglige ansvaret. Formålet med Arbeidararkivet er å sikre at historisk dokumentasjonsmateriale fra arbeiderbevegelsen i fylket blir tatt vare på og gjort tilgjengelig for bruk.

Figur 2.2

Dagens organisering av arkiv i Vestland fylkeskommune (Dokumentsenteret vises ikke i figuren)

Kilde: Vestland fylkeskommune

Fagenheten ikkje-offentlege arkiv bevarer og formidler arkiv og annen kulturhistorisk dokumentasjon fra privat sektor. En vesentlig del av fagenhetens virksomhet på fagområdene privatarkiv, foto og tradisjonsmusikk/-dans er å koordinere bevaringsarbeidet i Vestland, tilby råd og veiledning til lokale aktører og være et bindeledd mellom nasjonale og lokale aktører på arkivfeltet. Enheten er fullfinansiert av fylkeskommunen. Oppgavene er ikke lovpålagte, men kulturpolitisk begrunnet. Enheten har åtte årsverk i Leikanger, inkludert seksjonssjef som disponeres 50 prosent av Kommunearkivordninga, og 2,6 årsverk i Bergen.

Kommunearkivordninga.³ «Kommunearkivordninga i Vestland kommunalt oppgåvefelleskap» tilbyr løsninger knyttet til lovbestemte oppgaver for langtidslagring og tilgjengeliggjøring av eldre og avsluttede analoge og digitale arkiv til sine medlemmer. Kommunearkivordninga yter utviklings- og rådgivingstjenester for medlemskommunene, og har etablert et fellesdepot for deltakernes papirbaserte og elektroniske arkiv. Medlemmene er Vestland fylkeskommune og 18 kommuner som dekker tidligere Sogn og Fjordane fylke. Seksjon arkiv er vertskap for Kommunearkivordninga. Rollen innebærer at fylkeskommunen stiller lokaler til rådighet og bidrar med stabs- og støttefunksjoner. I tillegg er seksjonssjef arkiv i fylkeskommunen også 50 prosent daglig leder av Kommunearkivordninga. Det fylkeskommunen gir inn i oppgavefelleskapet blir trukket ut av medlemskontingenten.

Kommunearkivordninga har i dag seks stillingsressurser på basistjenester og tre stillingsressurser på digitalisering og ordning (oppdragsbasert og kommuner betaler ekstra for tjenester, for eksempel digitalisering av byggesaker). Alle er fast ansatt i fylkeskommunen og tilsatt på Leikanger. Stillingen som daglig leder for Kommunearkivordninga kommer i tillegg til de seks stillingsressursene på basistjenester.

Organiseringen av Kommunearkivordninga er i dag vurdert av juristene i fylkeskommunen til å være i tråd med eksisterende lovverk. Tidligere leverte Fylkesarkivets arkivtjenester til deltakerkommunene mot tilskudd/betaling. Dette representerte tjenestekontrakter som, uavhengig av kontraktens verdi, måtte konkurranseutsettes i samsvar med anskaffelsesregelverket (Kluge, 2018). Siden man ikke konkurranseutsatte, hadde man i forkant av sammenslåingen en prosess for å sikre at man ivaretok lovverk. Kluge anbefalte en omorganisering av

³ Beskrivelsen av Kommunearkivordninga hører like gjerne hjemme under beskrivelsen av arkivarbeidet i kommunene i Vestland (delkapittel 2.3).

Kommunearkivordninga til et interkommunalt selskap⁴ (Kluge, 2018), men Fylkestinget valgte kommunalt oppgavefelleskap. Noe som var mulig når Kommunearkivordninga i Vestland ble et eget rettsobjekt med eget styre.

En viktig årsak til at man valgte kommunalt oppgavefelleskap handlet om at ansatte fortsatt kunne være ansatt i fylkeskommunen. Det ble også lagt vekt på hva man kunne tilby og ikke av tjenester innenfor et kommunalt oppgavefelleskap. Medlemmene betaler sitt kontingent til det kommunale oppgavefelleskapet og ikke fylkeskommunen. Fylkeskommunen betaler også kontingent, men som er avkortet ut fra hva fylkeskommunen bidrar med inn i felleskapet. Det er etablert avtaler mellom det kommunale oppgavefelleskapet og fylkeskommunen om disponering av ansatte og hva som ligger i vertskapsrollen.

Fylkestinget vedtok 15. desember 2021 bygging av nytt arkivbygg på Leikanger. Bygget skal ivareta fremtidig avleveringsbehov til medlemmene i Kommunearkivordninga i Vestland og Vestland fylkeskommune sitt fremtidige magasinbehov for privatarkiv/kulturhistorisk materiale. I tillegg beholder Vestland fylkeskommune magasinlokaler på fylkeshuset på Hermansverk i Leikanger og magasinlokaler i Bergen. I 2023 flytter den delen av fylkeskommunen som er lokalisert i Bergen inn i nytt fylkeshus med magasin på om lag 900 hyllemeter. I tillegg har Vestland fylkeskommune magasinlokaler på 5 000 hyllemeter på Årstad videregående skole i Bergen. Kommunearkivordninga er ytterligere omtalt i neste delkapittel.

Dokumentsenteret. Vestland fylkeskommune har skilt ansvaret for dagligarkiv og depot. Det er tilsvarende som modellen fra tidligere Sogn og Fjordane hvor depot var organisatorisk adskilt fra dokumentsenterfunksjonen. Ansvaret for dagligarkiv er samlet til Dokumentsenteret som ligger under Avdeling for Organisasjon og Økonomi, Politisk sekretariat. Dokumentsenteret har ansvar for arkivdanning og daglig dokumenthåndtering, og fagansvar for elektroniske sak-arkiv-system. De samarbeider derfor blant annet med IKT-drift og systemeiere av elektroniske fagsystem, og depot ved deponering av arkiv. Dokumentsenteret har per i dag åtte faste årsverk på Leikanger og ti årsverk i Bergen. Det er i tillegg bestemt å øke antall årsverk på Leikanger med to faste.

2.3 Dagens organisering av arkivarbeidet i kommunene

Kommunenes ansvar for arkivering følger av Lov om arkiv (arkivloven). Kommuner skal blant annet innrette arkivene sine på en måte som både dekker forvaltningsmessige behov og samfunnsmessige behov for ivaretagelse av og tilgang til viktig dokumentasjon på lengre sikt. Hvordan kommunene jobber med arkiv, og i hvilken grad arkiv prioriteres, vil likevel variere mellom kommuner. Det vil også variere i hvilken grad kommunene i Vestland bevarer privatarkiv og annen immateriell kulturarv, men flere kommuner i Vestland har lokalhistoriske samlinger som omfatter foto, stedsnavn, privatarkiv og annen dokumentasjon fra privat sektor.

Det er tre kommunale arkivinstitusjoner i Vestland. Disse tilbyr løsninger knyttet til lovbestemte oppgaver om langtidslagring og tilgjengeliggjøring av eldre og avsluttede analoge og digitale arkiv til medlemmene sine. **Bergen byarkiv** er en avdeling under Byrådsavdeling for kultur, mangfold og likestilling i Bergen kommune, og er arkivmyndighet og arkivdepot for Bergen kommune. Bergen byarkiv bevarer også privatarkiv som er viktig for Bergen by i samarbeid med blant annet ArkiVest.

Interkommunalt arkiv i Hordaland IKS (IKA Hordaland) er et interkommunalt selskap etter lov om interkommunale selskap av 29. januar 1999 nr. 6 med senere endringer. Selskapet har 24 kommuner som eiere og dekker tidligere Hordaland fylke. IKA Hordaland har hovedkontor i Bergen kommune og er per i dag samlokalisert

⁴ Forkortet IKS.

med Bergen byarkiv. Formålet med IKA Hordaland er å legge til rette for rasjonell, funksjonsdyktig og effektiv gjennomføring av arkivlova for eierne. Selskapet kan fungere som arkivdepot for eiernes arkiv, kan tilby arkivfaglige tjenester som eierne betaler for og skal kunne ta imot privatarkiv. IKA-Hordaland IKS tilbyr basistjenester, depottjenester og konkrete oppdrag. Det er inngått egne tjenesteavtaler med hver enkelt kommune om hvilke tjenester de skal få tilgang til. Tjenesteavtalene spesifiserer kommunen sitt behov samt IKA-Hordaland IKS si løysing og er tilpassa det volumet av tjenester som hver enkelt kommune ønsker.

Kommunearkivordninga i Vestland er ifølge vedtektene et kommunalt oppgavefelleskap etter kommunelova 2018 kapittel 19, mellom 18 kommuner i tidligere Sogn og Fjordane og Vestland fylkeskommune (vertskap for ordninga). Tidligere Sogn og Fjordane fylkeskommune og kommunene har samarbeidet om å løse felles arkivoppgaver gjennom Kommunearkivordninga siden 1987. Fylkeskommunen har vært deltaker og vertskap for samarbeidet og bidratt med personale og kontor som en del av samarbeidet.

Formålet med Kommunearkivordninga er å legge til rette for at arkivene til deltakerne blir håndtert, tatt vare på og formidlet i samsvar med arkivlova sine formål og bestemmelser. Samarbeidet kan yte depottjenester for papirbaserte og elektroniske arkiv, tilby ordnings- og digitaliseringstjenester og andre nærliggende tjenester til deltakerne.

Kommunearkivordninga har to hovedoppgaver (Vestland fylkeskommune, 2019):

- Faglig rådgivning og kompetanseutvikling innen moderne arkivdanning og arkiv generelt, herunder arkivplanlegging, utarbeiding av rutiner og retningslinjer, innkjøp og konfigurering av systemer og utfordringer knyttet til både papirarkiv og fullelektroniske arkiv.
- Depotoppgaver, herunder mottak, kontroll, tilgjengeliggjøring og oppbevaring av papirarkiv og elektroniske arkiv som er avsluttet.

2.4 Regionalt privatarkivarbeid utover fylkeskommunens arbeid

Bevaring av privatarkiv er ikke en lovpålagt oppgave for fylkeskommunen. Utover Vestland fylkeskommune er det i Vestland likevel flere statlige, kommunale og private aktører som i ulikt omfang bevarer og formidler privatarkiv. Geografisk nedslagsfelt og tematisk fokus i bevaringsvirksomheten varierer noe.

ArkiVest er en stiftelse som tilbyr tjenester innen bevaring av privatarkiv til virksomheter, privatpersoner og organisasjoner i Bergen og Vestland. ArkiVest er Arbeiderbevegelsens Arkiv i Bergen og Hordaland. Vestland fylkeskommune har i dag fast representant i styret til stiftelsen. Hordaland fylkeskommune hadde tidligere en fast styrerepresentant. Formålet er ifølge stiftelsens vedtekter å skaffe seg oversikt over, samle inn, sikre, ordne og registrere arkivmateriale etter ikke-offentlig virksomhet i Bergen. Den skal også tilgjengeliggjøre materialet og fremme forskning og annen utnyttelse av materialet. Stiftelsen kan også ordne og oppbevare arkiver, avholde kurs, og gi råd og service i arkivspørsmål for å øke standarden på daglig arkivarbeid i privat og offentlig sektor i Bergen. Stiftelsen er et samarbeidstiltak mellom næringsliv, organisasjonsliv og institusjoner i Bergen og Hordaland, Bergen kommune og Vestland fylkeskommune. Sammen har de ansvar for den delen av den lokale kulturarven som representeres av privat arkivmateriale. Stiftelsen er lagt inn under Bergen byarkivs faglige og administrative virksomhet. ArkiVest tar betalt for å ivareta arkiv og fanger dermed opp arkiver som det er betalingsvilje i samfunnet for å ivareta. ArkiVest er under omorganisering.

Universitetsbiblioteket i Bergen sine spesialsamlinger. Spesialsamlingene inneholder materiale som er ulikt det man finner i Universitetsbibliotekets bokhyller. Her finnes historiske fotografier, antikvariske dokumenter, skeive historier, en nynorsk ordbank og mye mer. Spesialsamlingene består av Manuskript- og librarsamlingen,

Billedsamlingen, Språksamlingene og Skeivt arkiv. Samlingene er viktige for forskning, formidling og oppgaveskriving.

Museene i Vestland. I Vestland fylkeskommune er det ti konsoliderte museum, som alle har arkiv i større eller mindre omfang. Det er stor variasjon fra museum til museum, både når det gjelder størrelsen på arkivene og om de har ansatte som arbeider spesifikt med arkiv. Noen av museene har alt sitt arkivmateriale i egne samlinger og lokale, mens andre har levert materiale til Bergen byarkiv eller andre arkivinstitusjoner. Kraftmuseet i Odda er for eksempel blant museene som har en egen arkivavdeling, og som forvalter store deler av arkivene etter hjørnesteinsbedriftene i Odda - Odda Smelteverk AS, A/S Tyssefaldene, DNN aluminium og Outokumpu Norzink. Arkivavdelingen forvalter både fagforeningsarkiv og arkiv etter frivillige organisasjoner fra de fleste samfunnslag.

2.5 Andre relevante arkivaktører i regionen og nasjonalt

I tillegg til Arkivverket, er det også to andre viktige aktører som er relevante å beskrive i gjennomgangen av det totale aktørbildet på arkivområdet i Vestland.

Digi Vestland. Digi Vestland er et samarbeid mellom samtlige 43 kommuner i Vestland. Samarbeidet skal bidra til bedre og mer likeverdige tjenester til innbyggerne i fylket. Digi Vestland har blitt en del av arkivlandskapet i Vestland gjennom at de leder et regionalt fellesprosjekt med mål om å utarbeide en felles strategi og plan for etablering av digitale innsynsløsninger for kommunene og innbyggerne i Vestland fylke. Prosjektet ble startet opp i 2022 og skal ferdigstilles i 2023. Prosjektgruppen består av deltakere fra Digi Vestland, Digi Nordhordaland, IKT Nordfjord, Sunnfjord og ytre Sogn IKT (SYSIKT) og Øygarden kommune. I tillegg inngår eksterne aktører fra Arkivverket, IKA Hordaland og byarkivet i Bergen kommune.

Kommunearkivinstitusjonenes digitale ressurscenter (KDRS). KDRS er et ressurscenter for arkivinstitusjoner og tilbyr tjenester knyttet til digitalt depot. KDRS er et samvirkeforetak med 18 medlemmer. Formålet i KDRS sin nye strategi er at senteret skal bistå arkivinstitusjoner med å yte en nasjonal samordnet tjeneste som ivaretar de faglige kravene til langtidslagring og tilgjengeliggjøring av digital informasjon skapt i kommuner, fylkeskommuner og i andre organisasjoner.⁵ I dag er Hordaland IKS, Kommunearkivordninga og Vestland fylkeskommune medlem av KDRS. IKA Hordaland har per 1. juni 2022 signert avtale med Digitalarkivet om digitalt sikringsmagasin, og vil fra 1. januar 2023 ikke lenger være tilknyttet KDRS.

Arkivverket har et overordnet og nasjonalt ansvar for å sikre helhetlig samfunnsdokumentasjon i hele landet. Ifølge Arkivverkets bevaringsplan for privatarkiv (Arkivverket, 2020) er følgende prioriteringer vektlagt i bevaringspolitikken for privatarkiv (7 utvalgte prioriteringer av 15 i bevaringsplanen):

- Arkivverket bevarer privatarkiv av nasjonal betydning.
- Arkivverket bevarer privatarkiv i allmennhetens interesse.
- Arkivverket samarbeider med Bergindustriarkivet (Vestfoldarkivet) og Sjømatarkivet (ArkiVest) om bevaring av dokumentasjon fra disse sektorene. Arkivverket vil ha sin egen prioritering av bevaringsverdige aktører innenfor hver sektor i samråd med, men også uavhengig av, disse to satsingene.
- Arkivverket splitter ikke opp arkiv som allerede bevares andre steder.
- Arkivverket kan bevare dokumentasjon av regional betydning, der den er nært knyttet til regionalstatlig virksomhet eller faller inn under Arkivverkets nasjonale satsingsområder.

⁵ KDRS har vedtatt at det skal legges en plan for medlemmenes overgang til Digitalarkivet og avvikling av KDRS' egen løsning for digital langtidsbevaring etter 2025.

- I særlige tilfeller kan Arkivverket ta imot dokumentasjon eller tilvekster til arkiv med regional betydning, der hvor man ikke finner andre praktiske alternativer for bevaring eller overføring til annen bevaringsinstitusjon.

Arkivverket søker å bevare arkiv som representerer og gjenspeiler befolkningens sammensetning med tanke på kjønn, alder, økonomi, politisk ståsted og kulturell, sosial og etnisk bakgrunn. Det tilstrebes nøytralitet i bevaringsvurderingene.

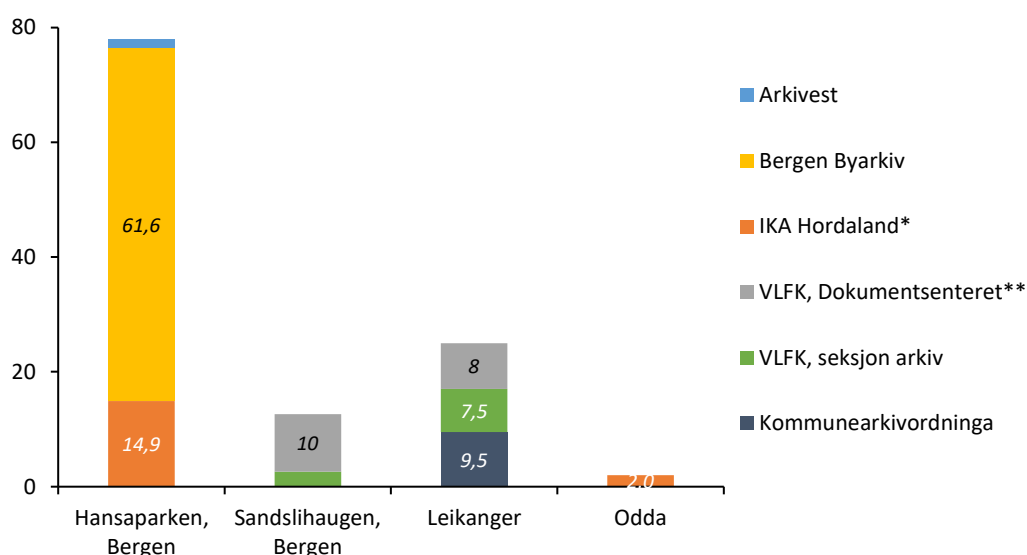
2.6 Geografisk fordeling av arkivansatte i fylket

En måte å beskrive arkivlandskapet i Vestland på er å vise den geografiske tilstedeværelsen til arkivaktørene i fylket. Vi har fått oversikt over ansatte i ArkiVest, Bergen byarkiv, IKA Hordaland, Kommunearchivordninga i Vestland og seksjon arkiv i Vestland fylkeskommune. Det er interessant å se hvordan arkivårsverkene i Vestland fordeler seg geografisk, se Figur 2.3. Det er viktig å påpeke at oversikten ikke er fullstendig, siden den ikke inkluderer arkivårsverkene til Universitetsbiblioteket, Arkivverket og kommunene i Vestland.

Om lag 78 arkivårsverk i fylket har arbeidssted i Hansaparken i Bergen og representerer således et fagmiljø av nasjonal betydning. En fordel med fagmiljøet er nærheten til universitetsmiljøet i Bergen, noe som sannsynligvis har vært og kommer til å bli avgjørende for rekruttering av nødvendig kompetanse i fremtiden.

Det er også et betydningsfullt fagmiljø i Leikanger, som har 17 årsverk. Selv om fagmiljøet ikke er så stort som fagmiljøet i Bergen, sikrer tilstedeværelsen i Leikanger et solid arkivfaglig miljø nord i fylket. En fordel med tilstedeværelsen i Leikanger er nærheten til Høgskolen på Vestlandet, campus Sogndal, som tilbyr flere relevante studieløp. Arkivmiljøet i Leikanger har således også gode forutsetninger for å rekruttere kompetente medarbeidere i fremtiden.

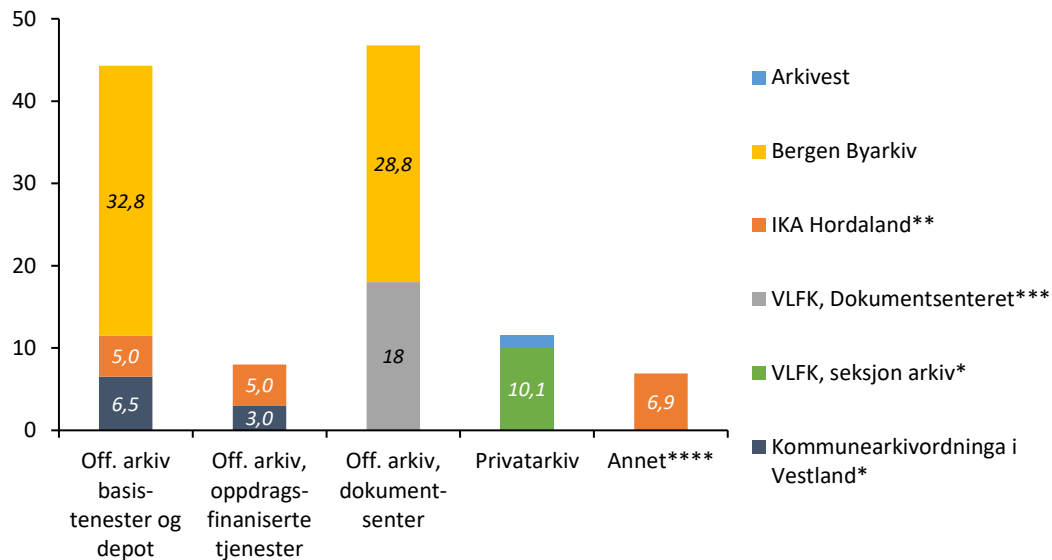
Figur 2.3 Arkivårsverk i Vestland fordelt på arbeidssteder per juni 2022*

*Oversikten er ikke fullstendig siden arkivårsverkene til Universitetsbiblioteket, Arkivverket og kommunene i Vestland ikke inngår i oversikten. *Tallene for IKA Hordaland er fra 31. desember 2021. **Det er i tillegg vedtatt en økning på to årsverk i Leikanger. N=117,6 årsverk. Kilde: Vestland fylkeskommune

Det er også interessant å se hvordan de samme årsverkene fordeler seg på arkivoppgaver, se Figur 2.4. Figuren viser at det er flest årsverk knyttet til basistjenester og depot for offentlige arkiver. Målt i faste årsverk er Vestland fylkeskommune den dominerende aktøren innenfor privatarkiv.

Figur 2.4 Arkivårsverk i Vestland fordelt på en grov inndeling av arkivoppgaver*

*Oversikten er ikke fullstendig siden arkivårsverkene til Universitetsbiblioteket, Arkivverket og kommunene i Vestland ikke inngår i oversikten. *Tallene for VLFK, seksjon arkiv & Kommunearkivordninga inkluderer seksjonssjefen med 50 prosent stilling på hver av fagenhetene. Det er uklart om årsverk til ledere er ført for de andre virksomhetene. **Tallene for IKA Hordaland er fra 31. desember 2021. *** Det er i tillegg vedtatt en økning på to årsverk i Leikanger. ****Annet omfatter midlertidige ansatte i forbindelse med byggeprosjektet i Bergen kommune og forsering av arbeidet. N=99,6 årsverk. Kilde: Vestland fylkeskommune

3 Utviklingstrekk på arkivfeltet

Kommuner og fylkeskommuner står overfor et sett av utviklingstrekk som vil gjøre oppgaveløsningen innenfor arkiv mer utfordrende i fremtiden. Digital transformasjon er et av disse. Digital transformasjon innebærer at man endrer måten man løser oppgavene på, og den økte digitaliseringen av arkivmaterialet er en viktig pådriver til denne endringen. Økt bruk av digitale saksbehandlingssystemer og kommunikasjon via digitale kanaler i kommunal sektor bidrar også til stadig økende informasjonsvolum og nye formater som skal arkiveres. Endringer som følge av digital transformasjon må sees i sammenheng med at en betydelig andel av norske kommuner har utfordringer med å oppfylle lovpålagte arkivoppgaver i dag. Det er også grunn til å forvente at norske innbyggere i tråd med den generelle velstandsutviklingen i samfunnet gradvis får større forventninger til arkivtjenestene. Dette skjer i en tid der man forventer økt press på offentlige budsjetter.

3.1 Digital transformasjon

Digital transformasjon er i dag en del av samfunnsutviklingen og er blitt et sentralt utviklingstrekk også innenfor arkivområdet. Dette kommer tydelig frem i tidligere evalueringer og utredninger, for eksempel Pedersen m.fl. (2021), Pedersen m.fl. (2019) og Riksrevisjonen (2017).

I 2017 nedsatte Regjeringen et utvalg, Arkivlovutvalget, for å gjennomgå og revidere arkivloven på bakgrunn av den teknologiske utviklingen som har funnet sted. I St. Meld. nr. 24 (2008-2009) Nasjonal strategi for digital bevaring og formidling av kulturarv ble det lagt en ambisjon om å digitalisere 10 prosent av arkivsamlingen innen 20 år, altså innen 2029.

Tidligere evalueringer viser at arkivsektoren i liten grad har digitalisert kulturarven den forvalter. Riksrevisjonen (2017) trakk frem at:

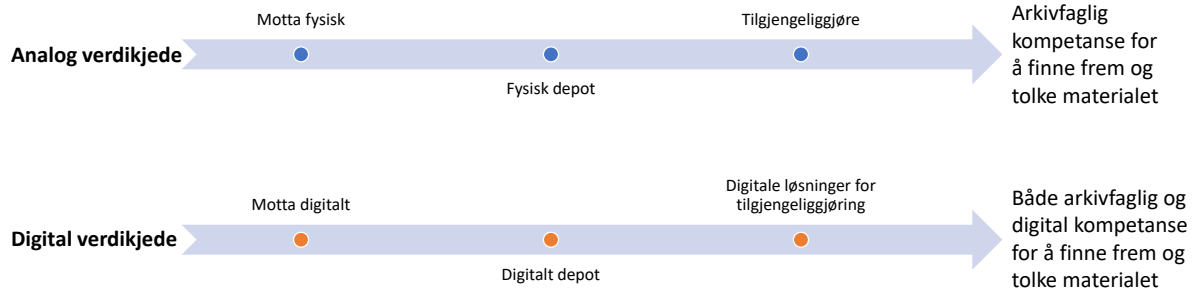
- En stor del av kulturarven er fremdeles ikke digitalisert.
- I arkivsektoren og museumssektoren er mye av det digitaliserte materialet ikke tilgjengelig for publikum.
- Håndteringen av digitalt skapt arkiv er ikke tilfredsstillende.
- Det er ikke etablert felles løsning for langtidslagring.

Utfordringene er i liten grad løst. Arkivverket er imidlertid gjennom Digitalarkivet i prosess med å utvikle en fellesløsning for mottak, bevaring og publisering av digitale, historiske data fra hele arkivfeltet, for statlige, kommunale og private aktører. Det skal være en løsning for å sikre og bevare digitale arkiv for fremtiden og et nettsted for alle som søker historiske data. Digitalarkivet vil utvikles trinnvis basert på brukerbehov som spilles inn gjennom Digitalarkivets samarbeidsråd. Bruk av løsningen tilbys kostnadsfritt eller til selvkost avhengig av bruksområde. Det er en ambisjon at løsningen skal gi en vesentlig forenkling og forbedring av verdikjeden fra mottak og bevaring, til publisering. Utviklingsarbeidet som startet i 2020 pågår, og følgelig er det ingen fylkeskommuner og kommuner som har tatt tjenestene i bruk enda.

Digital transformasjon innebærer at man endrer måten man løser oppgavene på, og den økte digitaliseringen av arkivmaterialet er en viktig pådriver til denne endringen. En måte å se dette på er å fremstille analoge og digitale verdikjeder innenfor arkivfeltet. Figur 3.1 sammenligner analog og digital verdikjede. I den digitale verdikjeden

løses flere av de samme oppgavene som i den analoge verdikjeden, men på en annen måte. Over tid, i takt med økt digitalisering, vil arkivarbeidet bevege seg mer og mer over i den digitale verdikjeden.

Figur 3.1 Sentrale aktiviteter i analoge og digitale verdikjeder for arkiv

Kilde: Pedersen m.fl. (2019)

Digital transformasjon av kommunal sektor bidrar også til stadig økende informasjonsvolum og endringstempo, variasjon i oppgaveløsning og arbeidsprosesser, nye formater, lagringsmedier og endrede egenskaper ved dokumentasjonen, så vel som at måten vi kommuniserer og utveksler informasjon på er endret (NOU 2019: 9). Uavhengig av hvor stort omfanget av informasjon er og hvilket format informasjonen kommer i, skal all arkivverdigg informasjon arkiveres. Det gir utfordringer med å lykkes med den digitale transformasjonen av oppgaveløsningen innenfor arkiv.

3.2 Utfordringer med lovpålagte arkivoppgaver

Ifølge Pedersen m.fl. (2022) har alle norske kommuner utfordringer med å tilfredsstille lovpålagte oppgaver, også innenfor arkivområdet. For å undersøke arkivholdet i kommunene har Pedersen mfl. (2022), i samråd med Arkivverket, diskutert og valgt ut aktuelle indikatorer fra Kommuneundersøkelsen, som samlet sett er ment å gi et relativt godt bilde av arkivholdet. Indikatorene er knyttet til lovverket og treffer ulike deler av verdikjeden, fra danning til lagring og tilgjengeliggjøring:

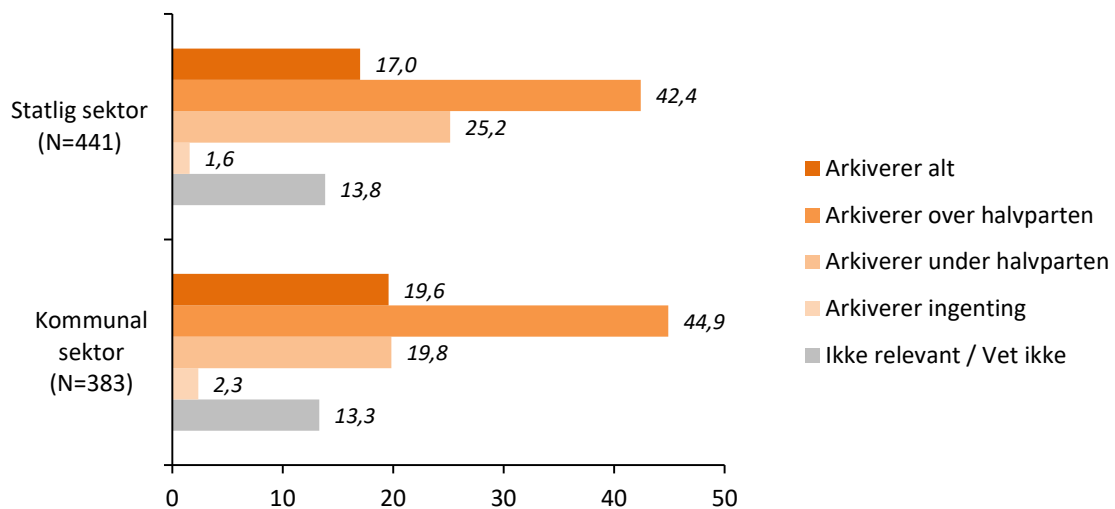
- Om det er tydelige fullmakter og delegeringer for alt arkivarbeid i kommunen.
- Om kommunen har dokumentert rutinebeskrivelser som omfatter alt arkivarbeid (inkl. både daglige og periodiske oppgaver).
- Om kommunen har dokumentert alle sine elektroniske systemer som inneholder arkivverdigg informasjon i arkivplanen (sakarkiv, fagsystem, databaser mv.).
- Om kommunen noensinne har tatt uttrekk fra elektroniske systemer som inneholder bevaringsverdigg informasjon.

Pedersen mfl. (2022) fant at over 40 prosent av norske kommuner ikke tilfredsstiller lovpålagte oppgaver knyttet til de fire indikatorene på lovoppfyllelse. Tilsvarende andel utgjør 44 prosent av kommunene i Vestland. Siden lovverket inkluderer mange flere lov- og forskriftskrav, er det grunn til å tro at omfanget av kommuner som ikke oppfyller alle lov- og forskriftskrav innenfor arkivområdet er høyere enn 40 prosent.

I henhold til arkivloven § 6 plikter offentlige virksomheter å ha arkiv, samt at disse skal være ordnet og innrettet slik at dokumentene er sikret som informasjonskilder for samtid og ettertid. Dette innebærer at offentlige virksomheter skal innrette sine arkiver på en slik måte at de ikke bare dekker det kortsiktige forvaltningsmessige behovet som organet måtte ha, men også det langsiktige samfunnsmessige behovet for å ta vare på viktig

dokumentasjon. Arkivloven pålegger offentlige virksomheter et ansvar for å ha arkiv, som innebærer en plikt til å sikre arkivmaterialet mot å gå tapt, og til å bevare arkivenes bevisverdi, integritet, autentisitet og konfidensialitet. Pedersen m.fl. (2020) fant at det tapes dokumenter (materiale) som skulle vært arkivert i kommunal sektor, se Figur 3.2. Selv om figuren ikke viser situasjonen blant kommunene i Vestland, viser vår egen kartlegging av innsamlede data at situasjonen i Vestland ikke skiller seg nevneverdig fra landsgjennomsnittet.

Figur 3.2 I hvilken grad ansatte i offentlig sektor mener at de selv arkiverer viktig informasjon som burde vært arkivert, i prosent av totalutvalget

Kilde: Pedersen m.fl. (2020)

Det faktum at en lang rekke kommuner i Norge og Vestland har utfordringer med å løse de lovpålagte oppgavene utfordrer rettssikkerhet, etterrettelighet, demokrati og tillit til offentlig sektor. Sett i sammenheng med økt digitalisering og behovet for digital transformasjon, blir det trolig ikke noe mindre utfordrende å tilfredsstille lovkravene i fremtiden. Det er også en utfordring at vi i fremtiden må regne med press på offentlige budsjetter, både som følge av bortfall av oljeinntekter og eldreølgen.

3.3 Økte krav til arkivtjenester

I tråd med den generelle velstandsutviklingen opplever vi en trend med at norske innbyggere har større forventninger til offentlige tjenester. Ifølge NOU 2019: 9 har det de siste 30 årene skjedd en utvikling i etterspørselen etter rettighetsdokumentasjon i offentlige arkiver. Henvendelser angående rettighetsdokumentasjon utgjør i dag hovedparten av forespørslene til de kommunale arkivinstusjonene og en stor andel av forespørslene til Arkivverket.

Ifølge NOU 2019: 9 gjelder mange av innsynsforespørslene til arkivinstusjonene innsyn i saker hvor personen selv er part, eller hvor nære slektninger er parter i saken. I en del av innsynssakene er behovet for innsyn ikke knyttet til dokumentasjon av en rettighet, men til et behov for å bli kjent med en del av egen eller nær slektnings historie som til nå har vært ukjent eller dårlig belyst. Det kan for eksempel være innsyn i egen barnevernssak, overvåkningssak eller egen eller foreldres adopsjons-, farskaps- eller straffesak. De fleste som ber om innsyn i arkiver for å bli kjent med egen historie, ber om innsyn i saker som ble behandlet da de selv var barn eller svært unge, eller før de selv ble født.

Det er grunn til å tro at norske innbyggere i større og større grad vil forvente at det gis innsyn i arkivmateriale digitalt. Arkivverkets arbeid med Digitalarkivet er en start på denne reisen. Det er imidlertid slik at det kommunalt skapte arkivet må forvaltes og tilgangsstyres av kommunene selv. Det innebærer at norske kommuner må bidra til å finansiere utvikling av tjenester / kjøpe tjenester og ta i bruk plattformer for tilgjengeliggjøring og innsyn – og selv styre tilgangen til det digitale arkivmaterialet i tråd med gjeldene lovverk som offentlighetsloven og personvernforordningen (GDPR). Drift og utvikling av disse tjenestene krever at det prioriteres midler til arbeidet og at man har tilgang til digital og juridisk kompetanse.

4 Problem og behov

I utredningsarbeidet har vi identifisert problemer/utfordringer som bør løses og behov som bør dekkes. Det er behov for å rydde opp i konkrete problemer i fylkeskommunen for å sikre tillit og ryddig organisering og oppgaveløsning. Det er behov for å bygge opp mer robuste fagmiljøer som har god evne til å forvalte både det analoge og det digitale arkivmaterialet. Det er behov for å fylle den regionale samfunnsutviklerrollen innenfor arkiv med innhold for å sikre en helhetlig samfunnsdokumentasjon. Selv om arkivaktørene i Vestland har ulike oppgaver og ulike måter å jobbe på, er det overordnede målet det samme. Alle arkivaktørene jobber for å utvikle gode tjenester for innbyggerne i Vestland. Arkivsektoren er på vei inn i en krevende brytningstid som krever omstilling, innovasjon og effektive løsninger. Det er et grunnleggende behov for at arkivaktørene i Vestland trekker i samme retning.

En viktig del av problembeskrivelsen er å beskrive dagens situasjon og forventet utvikling dersom det ikke iverksettes tiltak. Dette danner utgangspunkt for nullalternativet i analysen. De identifiserte utfordringene medfører behov for å iverksette tiltak. I det følgende gjøres det rede for de viktigste utfordringene for Vestland fylkeskommune og kommunene i Vestland med relevans for arkivorganiseringen i fylket i dag og i fremtiden. Behovene oppsummeres i eget delkapittel.

4.1 Fylkeskommunens konkrete problemer

I utredningen har vi identifisert tre konkrete problemer ved hvordan Vestland fylkeskommune har organisert arkivoppgavene i fylkeskommunen:

- 1. Samarbeidet med kommunene i fylket er ikke harmonisert.** Samarbeidet om oppgaveløsning mellom Vestland fylkeskommune og kommunene er ikke harmonisert i fylket. Samarbeidet er tettere med kommunene i gamle Sogn og Fjordane fylke enn med kommunene i gamle Hordaland fylke.
- 2. Daglig leder for Kommunearkivordninga i Vestland har to hatter.** Daglig leder for Kommunearkivordninga og seksjonssjef i seksjon arkiv må både rapportere til representantskap og styre for oppgavefelleskapet og avdelingsdirektør for kultur i Vestland fylkeskommune.
- 3. Vestland fylkeskommune jobber med privatarkiv på to måter.** Vestland fylkeskommune jobber selv med privatarkiv og har samtidig en styrerepresentant i ArkiVest. Det innebærer at fylkeskommunen jobber med privatarkiv på to måter.

I det følgende gjennomgås de tre problemene i detalj. I tillegg er det verdt å nevne at både Kommunearkivordninga og Dokumentsenteret i fylkeskommunen har hvert sitt medlemskap i KDRS og dermed har fylkeskommunen et dobbelt medlemskap i KDRS.

Problem 1 – Samarbeidet med kommunene i fylket er ikke harmonisert

Som nevnt var tidligere Hordaland og Sogn og Fjordane fylker ulikt organisert og innrettet på arkivområdet før sammenslåing, og institusjonslandskapet i fylkene var ulikt. Dette har preget Vestland fylkeskommune etter sammenslåingen i 2020.

I dag er Vestland fylkeskommune både medlem av og vert for Kommunearkivordninga, på samme måte som tidligere Sogn og Fjordane fylkeskommune var det. Kommunearkivordninga har i dag kun kommuner fra tidligere Sogn og Fjordane fylke som medlemmer, i tillegg til fylkeskommunen. Flertallet av kommunene i tidligere Hordaland fylkeskommune er i dag med i IKA Hordaland. Vestland fylkeskommune opplever at de ikke har et

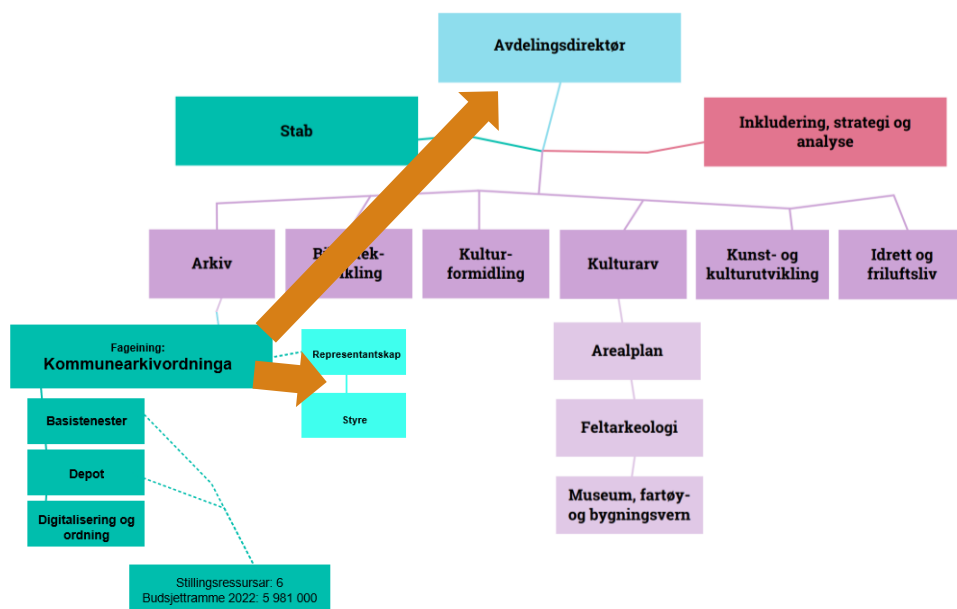
like sterkt samarbeid med kommunene i gamle Hordaland som i gamle Sogn og Fjordane. I tillegg oppleves det som problematisk at fylkeskommunen bidrar med ressurser inn i Kommunearkivordninga, som kun kommer kommunene i tidligere Sogn og Fjordane til gode. Det Vestland fylkeskommune yter av ressurser gjennom å være vertskap for Kommunearkivordninga kommer imidlertid som fradrag i deres kontingent. Fylkeskommunen er opptatt av at det ikke skal være en oppfatning om at det er en ubalanse i hva fylkeskommunen bidrar med til ulike kommuner i fylket eller at fylkeskommunen er tettere på noen kommuner enn andre. Fylkeskommunen er opptatt av å samarbeide godt med alle kommunene i fylket på arkivfeltet.

Selv om punktene over peker på et ulikt og lite harmonisert samarbeid mellom Vestland fylkeskommune og kommunene i tidligere Hordaland og Sogn og Fjordane fylker, kan det også argumenteres mot at ulikt samarbeid mellom fylkeskommunen og kommunene i Vestland er et problem. Kommunene i gamle Hordaland kan selv velge å samarbeide tettere med fylkeskommunen gjennom å melde seg inn i Kommunearkivordninga, og slik sett er muligheten for å samarbeide med Vestland fylkeskommune lik i hele fylket. Vi har heller ikke indikasjoner på at kommunene i Hordaland er misfornøyde med rollen fylkeskommunen har i dag. I tillegg er det også opp til hver enkelt kommune å ta stilling til om de ønsker å være med i ordninga eller ikke.

Problem 2 – Daglig leder i Kommunearkivordninga i Vestland har to hatter

Det er en utfordring at samme person både er daglig leder for Kommunearkivordninga i Vestland (50 prosent) og seksjonssjef i seksjon arkiv i Vestland fylkeskommune (50 prosent). Det innebærer at vedkommende både må svare til representantskap og styre for oppgavefelleskapet og til avdelingsleder for kultur i Vestland fylkeskommune. Figur 4.1 illustrer utfordringen.

Figur 4.1 Illustrasjon av problemet med at den samme personen er daglig leder for Kommunearkivordninga og seksjonssjef for seksjon arkiv i Vestland fylkeskommune

Kilde: Vestland fylkeskommune, bearbejdet av Menon Economics

Konsekvensen av denne organiseringen er at den samme personen har en inkonsistent dobbeltrolle. Vedkommende kan sitte på begge sider av bordet i sentrale diskusjoner og måtte skrive brev til seg selv. Dobbeltrollen er spesielt uheldig i dialogen om Vestland fylkeskommune sine bidrag inn i Kommunearkivordninga og prissetting av disse bidragene. Det er påpekt at det er diskusjon om hvor mye Vestland fylkeskommune skal

betale for å være medlem i Kommunearkivordninga og hvor mye fylkeskommunen skal få kompensert gjennom redusert medlemskontingent. Selv om det er flere som deltar i diskusjonen og man greier å vurdere fylkeskommunens bidrag på en objektiv måte, kan det likevel oppstå mistanke om at fylkeskommunen prioriteres.

Problem 3 – Fylkeskommunen jobber med privatarkiv på to måter

Tidligere organisering og innretning av arkivområdet før sammenslåingen av Hordaland og Sogn og Fjordane fylkeskommune preger Vestland fylkeskommunes arbeid med privatarkiv. Som følge av dette er Vestland fylkeskommune i dag en mer aktiv aktør innenfor privatarkiv i tidligere Sogn og Fjordane enn i tidligere Hordaland. I tidligere Hordaland er det samtidig flere andre aktører som spiller en sentral rolle på privatarkivfeltet, blant annet ArkiVest og Bergen byarkiv. Vestland fylkeskommune har en fast styrerepresentant i ArkiVest og dermed innehar to roller på privatarkivområdet.

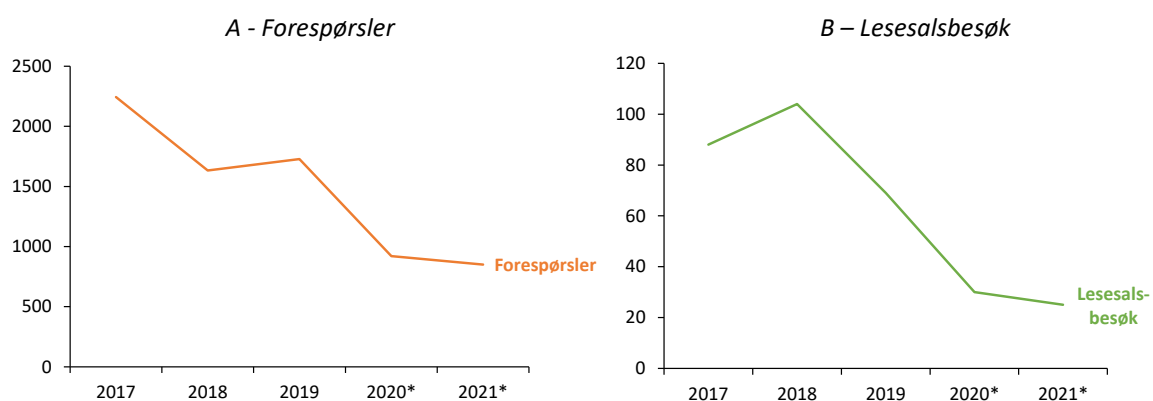
Den største utfordringen innenfor privatarkivfeltet er å sikre helhetlig og balansert samfunnsdokumentasjon i hele Vestland fylke. Siden ArkiVest og Vestland fylkeskommune har ulike tilnærminger hvordan privatarkiv finansieres risikerer man at det blir forskjellsbehandling av hvem som må betale selv for arkivering av privatarkiv i fylket.

4.2 Endringer i oppgaveløsning og brukeratferd som følge av digitalisering

Arkivoppgaver og oppgaveløsning endrer seg som følge av digitalisering, både ved at mer arkivmateriale blir digitalisert og fordi digitaliseringen tilrettelegger for at man kan løse oppgavene på andre måter.

For brukere som har mulighet til å bruke arkivmateriale digitalt, vil tjenestene være best tilgjengelig når de leveres digitalt. Samtidig pekes det i Meld. St. 27 (2015-2016) Digital Agenda for Norge - IKT for en enklere hverdag og økt produktivitet på at man ser en generell endring i brukeratferd fordi ny teknologi og digitalisering skaper økte forventninger til digitale brukertjenester. Det må imidlertid tas hensyn til at enkelte grupper ikke har nødvendig digital kompetanse eller tilgang, eller at noen ønsker tilgang til det fysiske materialet selv om det finnes tilgjengelig digitalt. I tillegg er det fremdeles begrensninger i tilgjengelig digitalt materiale, noe som medfører at de digitale tilbudene fortsatt i større eller mindre grad må suppleres med tradisjonelle stedlige brukertjenester for å ivareta brukerbehov og tilgjengelighetskrav. Spesielt gjelder dette de som har en egenverdi av å besøke lesesal og få tilgang til fysisk arkivmateriale. Figur 4.2 får frem at antallet som etterspør analogt arkivmateriale i Vestland er lite og synkende.

Figur 4.2 Antall forespørsler og lesesalsbesøk til seksjon arkiv i Vestland fylkeskommune

**I vurderingen av hva dette betyr må man ta innover seg at lesesalen var koronastengt i store deler av 2020 og 2021. Kilde: Vestland fylkeskommune*

I motsetning til offentlig materiale, vil privatarkiv i lang tid måtte forventes å bli avlevert på papir (NOU 2019: 9). Det må også tas hensyn til at ikke alt fysisk materiale kan mediekonverteres. Dokumenter på ikke-digitale formater fra før 1950 må bevares i original versjon for fremtiden iht. Arkivforskriften (Forskrift om offentlige arkiv) og Riksarkivarens forskrift. Det må derfor være depotløsninger også i fremtiden. Behovet for de lokale depotene som oppbevaringssteder vil også fortsatt være der for det papirbaserte materialet som allerede er avlevert, inntil behovet eventuelt løses eller reduseres gjennom mediekonvertering eller på annen måte. Det kan likevel anføres at arkivlandskapet i Vestland i dag, med mange arkivaktører som i stor grad er rigget for den analoge verdikjeden, ikke nødvendigvis er tilpasset dagens situasjon og forventet utvikling eller brukernes endrede behov for tilgjengelighet til materialet.

Fremveksten av Digitalarkivet skaper usikkerhet rundt hva Digitalarkivet skal levere og hvordan arkivmiljøene i Vestland skal forholde seg til fellesløsningen. Arkivverket har gitt uttrykk for at arbeidet med Digitalarkivet som et utgangspunkt vil ha fokus på å utvikle fellesløsninger for langtidslagring og tilgjengeliggjøring. Når det gjelder kommunal sektor, legges det opp til at infrastrukturen som utvikles, som er skalerbar, skal kunne tas i bruk. Arkivverket har vært tydelig på at infrastrukturen for utvikling av tjenester er skalerbar, skal være basert på oppdatert teknologi og at bruken av infrastrukturen er kostnadsfri eller maksimalt settes til selvkost, avhengig av bruksområde. Gjennom KDRS eller andre initiativer har arkivaktørene i Vestland mulighet til å utvikle tjenester i denne infrastrukturen. Fylkeskommunen kan ta en koordinerende rolle på regionalt nivå i tjenesteutviklingen og derigjennom sikre det regionale eierskapet til arkivmateriale.

4.3 Endringer i kompetansebehov og behov for sterke fagmiljøer

Arkivlovutvalget påpeker i sin utredning (NOU 2019: 9) at behovet for ny, spesialisert kompetanse som følge av digitalisering kan gjøre små fagmiljøer mer sårbare. Digitaliseringen skaper behov for annen kompetanse, særlig innenfor IKT. I kapittel 3 konkretiserte vi behovet for sammensatte kompetansemiljøer med arkivfaglig, digital og juridisk kompetanse.

Det er nærliggende å spørre seg hva som menes med robuste fagmiljøer innenfor arkivområdet. I forbindelse med utredning av Arkivverkets geografiske oppgaveløsning (Pedersen m.fl., 2019) kartla vi ulike meninger om hva som menes med robuste fagmiljøer innenfor arkivområdet, se Boks 4.1. Kort oppsummert er oppfatningen at robuste fagmiljøer representerer fagmiljøer som er tverrfaglige og omstillingsdyktige. I en digital arkivverden vil det naturligvis også være avgjørende at fagmiljøene har kompetanse og kapasitet til å utvikle nye tjenester samtidig som man ivaretar analogt arkivmateriale.

Boks 4.1 Uttalte meninger om hva som menes med robuste fagmiljøer innenfor arkivområdet

- *Når fagmiljøet er så lite at det kun håndterer drift, er det for lite*
- *Det som er robuste fagmiljøer i forvaltning av analogt arkivmateriale, er ikke nødvendigvis robust når man snakker om forvaltning av digitalt arkivmateriale*
- *I fremtiden krever samfunnsoppdraget mer sammensatt kompetanse*
- *Det er en verdi at de ansatte har flere typer arbeidsoppgaver, det skaper en omstillingsevne*
- *Hvis hver og én av de ansatte har flere oppgaver, herav utviklingsoppgaver, er de i større grad klare for å møte endringer*
- *Det er viktig at kompetansen rundt analogt materiale ikke går tapt*

- *Det handler om de ansatte, hvor omstillingsdyktige de er*
- *Forvaltning av digitalt materiale krever mer sammensatt kompetanse enn Arkivverket tradisjonelt har hatt behov for*
- *Et robust fagmiljø trenger ikke defineres som det ene eller andre, men kan ikke være sårbart mot endringer som skjer fremover*

Kilde: Pedersen mfl. (2019)

De arkivfaglige miljøene i Vestland er i all hovedsak samlet i Hansaparken i Bergen og i Leikanger. Sett i lys av at arkivmiljøene i stor grad er samlet i dag, har vi valgt å ikke problematisere den geografiske tilstedeværelsen i utredningen. Vurderingen av arkivorganiseringen i Vestland handler imidlertid om i hvilken grad løsningene på problemene legger til rette for oppbygging av fagmiljøer som er robuste for den digitale transformasjonen og samtidig evner å ta vare på det analoge arkivmaterialet.

4.4 Regionale variasjoner i hva man legger i den regionale samfunnsutviklerrollen på arkivfeltet

Tilnærmingen til hvordan man arbeider med å sikre en helhetlig samfunnsdokumentasjon varierer mellom fylkeskommuner. Sagt på en annen måte, varierer det hva slags regional samfunnsutviklerrolle innenfor arkivfeltet fylkeskommunene har tatt. Vår oppfatning er at Vestland fylkeskommune er blant fylkeskommunene i landet som definerer mest oppgaver inn i den regionale samfunnsutviklerrollen. Det gjelder både innenfor privatarkiv og offentlig arkiv (gjennom Kommunearkivordninga). Oppfatningen er basert på samtaler med personer med sentrale roller innen arkiv i alle landets fylkeskommuner, om hvordan de jobber med arkiv. Et annet funn er at det er få fylkeskommuner som ha tatt en aktiv koordinerende pådriverrolle for den digitale transformasjonen på arkivområdet.

Tilbakemeldingene kan oppsummeres med at de fleste fylkeskommunene, i likhet med Vestland fylkeskommune, tar del i et formalisert arkivsamarbeid, enten gjennom et oppgavefelleskap eller et IKS. De færreste fylkeskommunene har, til forskjell fra Vestland fylkeskommune, en rolle når det gjelder privatarkiv. Det er likevel enkelte kommuner, herunder Møre og Romsdal, Nordland, Oslo, og Vestfold og Telemark, som på ulike måter er involvert i privatarkivarbeidet i fylkeskommunen.

Arkivlovutvalget (NOU 2019: 9) foreslo at fylkeskommunene skulle få et lovfestet koordineringsansvar for det regionale arbeidet med private arkiver. I høringsforslaget til ny arkivlov (Kulturdepartementet, 2021) ble det konkludert med at Kulturdepartementet ikke følger opp forslaget. Vestfold og Telemark fylkeskommune (2020) har utredet arkiv og museum i Vestfold og Telemark. Som en del av beslutningsunderlaget diskuterte de rollen til regionale privatarkiv i kulturpolitikken. De konkluderer med følgende:

[...] Utviklingen av det landsdekkende nettverket for privatarkiv og arbeidet med regionale bevaringsplaner, har i arkivpolitikken ikke blitt satt i sammenheng med fylkeskommunenes rolle som samfunnsutvikler og regional planmyndighet. Dette er en hovedårsak til at det har vært vanskelig å se konsistens over tid i politikk for regionalt arbeid med landets arkiver. Heller ikke Arkivlovutvalgets forslag om lovfesting av fylkeskommunenes ansvar for privatarkiv, er knyttet til fylkeskommunenes utviklingsrolle eller til ansvaret etter kulturloven for kulturaktivitet og kulturtilbud. [...]

Når det gjelder digitalisering er vår oppfatning at det generelt sett er potensial for at fylkeskommunene, inkludert Vestland fylkeskommune, gjør mer på dette området. Innlandet fylkeskommune peker seg imidlertid ut som en fylkeskommune med en mer aktiv rolle når det gjelder digitalisering, og som Vestland fylkeskommune kan hente

inspirasjon fra. I samarbeid med IKA Opplandene har Innlandet fylkeskommune for eksempel bygd opp en egen digitaliseringsavdeling, som tilbyr rådgivning ved digitaliseringsprosjekter og digitalisering til kostpris til sine eierkommuner.

At norske fylkeskommuner ser ut til å ha valgt ulike tilnærminger til arbeid med privatarkiv og digitalisering av arkiv, er et uttrykk for at hver og én fylkeskommune må avklare hvilken rolle og hvilke ambisjoner de skal ha for arbeidet på disse områdene. Flere fylkeskommuner har potensial for å ta en mer aktiv rolle i arkivarbeidet i fylket enn de gjør i dag. Det er også uklart hvilken rolle fylkeskommunene skal ta opp mot Digitalarkivet. Samlet sett er det behov for at man fyller den regionale samfunnsutviklerrollen innenfor arkiv med innhold.

4.5 Behov

Problembeskrivelsen i delkapittel 4.1-4.4 leder frem til følgende behov for endring:

- **Behov for å rydde opp i konkrete problemer i fylkeskommunen**

For å sikre tillit og ryddig organisering og oppgaveløsning i fylkeskommunen bør man jobbe for å harmonisere samarbeidet mellom fylkeskommunen og kommunene i fylket. Dette innebærer like muligheter for alle kommuner. I tillegg må man sørge for klare styringslinjer og ha en felles tilnærming til privatarkiv.

- **Behov for fleksibilitet til å møte den digitale omstillingen**

Sett opp mot utfordringene med dagens oppgaveløsning, forventet press på offentlige budsjetter og behovet for omstilling til den digitale verdikjeden er det behov for fleksibilitet i oppgaveløsningen innenfor arkiv. Denne fleksibiliteten kan oppnås ved økt økonomisk handlingsrom ved at fylkeskommuner og kommunene prioriterer arkiv høyere enn i dag. Det er naturligvis avhengig av politiske beslutninger som må veies opp mot andre gode formål. En annen tilnærming, som delvis kan legge til rette for økt fleksibilitet, er at man effektiviserer den analoge verdikjeden og derigjennom skaper et handlingsrom for å prioritere digitalisering.

- **Behov for robuste fagmiljøer**

For å sikre effektiv oppgaveløsning, riktig sammensatt kompetanse og kreativitet til å arbeide sammen på nye måter, i tråd med teknologisk utvikling og samfunnsutviklingen rundt arkivsektoren, er det behov for robuste fagmiljøer som har god evne til å møte endringene i arbeidsoppgaver og oppgaveutførelse over tid.

- **Behov for å fyller den regionale samfunnsutviklerrollen med innhold**

For å sikre en helhetlig samfunnsdokumentasjon og at innbyggerne i Vestland har gode tjenester på arkiv er det behov for å ha en gjennomtenkt tilnærming til hva Vestland fylkeskommune skal fyller den regionale samfunnsutviklerrollen med i fremtiden. Det kan være behov for at de tar en tydeligere rolle fremover. Man bør ha et bevisst forhold til hva rollen innebærer for både privat og offentlig arkiv. Det kan også være nyttig å ha en klarhet rundt hvilken rolle fylkeskommunen skal ta opp mot Digitalarkivet og Arkivverket.

Avsluttende kommentar

Arkivlandskapet i Vestland fylkeskommune er komplekst siden det består av mange aktører. Selv om arkivaktørene i Vestland har ulike oppgaver og ulike måter å jobbe på, er det overordnede målet det samme. Alle arkivaktørene jobber for å utvikle gode tjenester for innbyggerne i Vestland. Arkivsektoren er på vei inn i en krevende omstilling der man både skal ta igjen etterslepet av analogt skapte materiale, ta vare på og tilgjengeliggjøre det analoge materialet - samtidig som man skal sikre og tilgjengeliggjøre det digitale arkivmateriale. Det

krever omstilling, innovasjon og effektive løsninger. Det er et grunnleggende behov for at arkivaktørene i Vestland erkjenner at det er behov for omstilling og er åpne for å diskutere løsninger til det beste for innbyggerne i Vestland.

5 Relevante konseptuelle løsninger på problemene

Basert på en mulighetsstudie av dimensjoner som kan dekke behovet og svare ut problemene som skal løses, har vi identifisert seks konseptuelle løsninger. De konseptuelle løsningene er avgrenset til organisatoriske endringer i tråd med mandatet for utredningen.

5.1 Mulighetsstudie

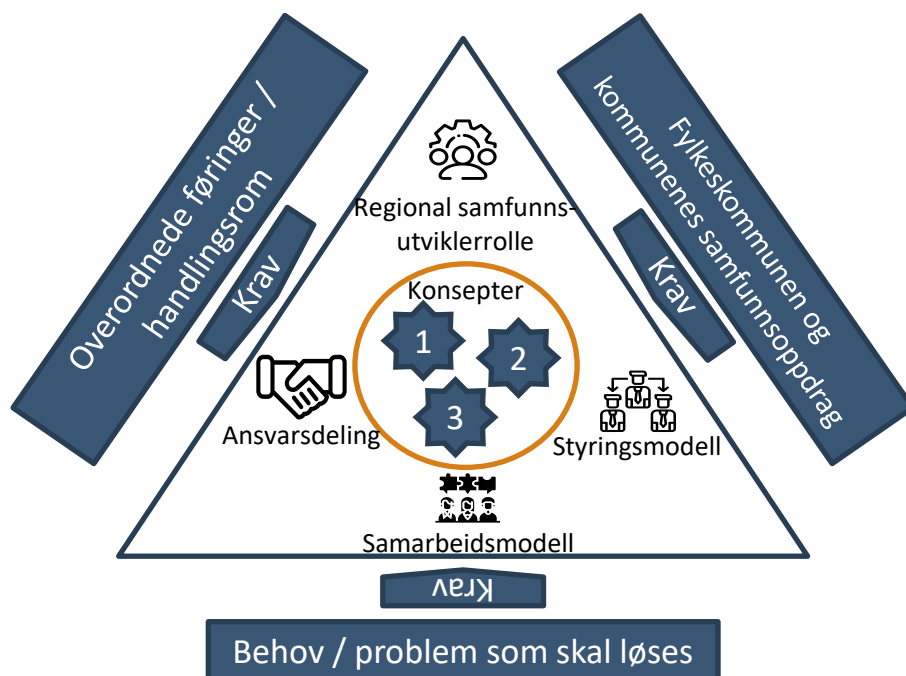
Første steg for å identifisere gode konseptuelle løsninger på overnevnte problemer er å beskrive mulighetsrommet man står overfor. Mulighetsrommet defineres av hvilke løsninger som kan dekke behovet og svare ut problemene som skal løses.

Basert på en prosess (beskrevet i delkapittel 1.5) med representanter fra arkivaktørene i Vestland, har vi valgt å reddyke konsepter som møter dagens og fremtidens utfordringer. Innenfor utredningens mandat, som er avgrenset til organisatoriske endringer, kan det i grove trekk oppnås ved å:

- fylle den regionale samfunnsutviklerrollen innenfor arkivområdet med innhold
- bli enig om en fornuftig ansvarsdeling
- forenes om en egnet samarbeidsmodell
- identifisere en robust styringsmodell

Figur 5.1 illustrerer deler av prosessen med å komme frem til konsepter.

Figur 5.1 Illustrasjon av prosessen med å komme frem til konsepter

Kilde: Menon Economics

Sett opp mot behovene som er konkretisert i delkapittel 4.5, dekker disse fire dimensjonene (regional samfunnsutviklerrolle, ansvarsdeling, samarbeidsmodell og styringsmodell) to av fire behov direkte: Behovet for å rydde opp i konkrete problemer i fylkeskommunen og behovet for å fylle den regionale samfunnsutviklerrollen med

innhold. Behovene som knytter seg til fleksibilitet i oppgaveløsningen / økonomisk handlingsrom og robuste fagmiljøer vil vurderes som konsekvenser av konseptene i vurdering av fordeler og ulemper i kapittel 6.

For å utforske ulike dimensjoner av mulighetsrommet, har vi vurdert det som hensiktsmessig å definere ytterpunktene av skalaene, det vil si minimums- og maksimumsløsninger som kan gi full behovsoppnåelse innenfor hver dimensjon. På den måten sikrer vi at mulighetsrommet utforskes fullt ut og at en eventuell optimal løsning ikke havner utenfor konseptene som vurderes. Vi har valgt å bruke minimumsløsning som betegnelse på en løsning som ligger nærmest dagens situasjon. Vi erkjenner samtidig at minimumsløsning normalt sett også kan brukes om situasjoner der man gjør mindre enn i dag. Dette vurderes imidlertid ikke som aktuelt for Vestland fylkeskommune.

Regional samfunnsutviklerrolle: En dimensjon som er viktig å utforske er hva Vestland fylkeskommune bør legge i den regionale samfunnsutviklerrollen på arkivområdet. Basert på arkiv er et politikkområde i Vestland fylkeskommune og at det er en rekke utfordringer som må løses på området (jf. kapittel 4) anser vi det som urealistisk at fylkeskommunen tar et mindre ansvar for arkivoppgavene enn i dag. Minimumsløsningen innenfor denne dimensjonen er derfor at fylkeskommunen tolker den regionale samfunnsutviklerrollen som i dag. Maksimumsløsningen er at Vestland fylkeskommune tar en enda mer aktiv rolle for å sikre god og harmonisert oppgaveløsning og tjenester i hele fylket. Det kan bety at fylkeskommunen som et minimum velger å fylle rollen på samme måte som tidligere Sogn og Fjordane fylke gjorde i hele det nye fylket. Fylkeskommunen kan også konkretisere høyere ambisjoner for oppgaveløsningen i fylket som de tar del i å løse, ta et aktivt ansvar for å sikre en helhetlig samfunnsdokumentasjon og utvikle kompetanse til å ta en ledende rolle i digitaliseringsarbeidet i fylket. Ytterpunktene som utforskes nærmere i analysen er derfor:

- At fylkeskommunen tar en aktiv koordinerende rolle innenfor offentlig arkiv, privatarkiv og digitalisering i hele fylket.
- Dagens operasjonalisering av den regionale samfunnsutviklerrollen videreføres (tilsvarende nullalternativet).

Ansvarsdeling: En annen dimensjon er ansvarsdeling mellom arkivaktørene i Vestland. Ett ytterpunkt innenfor ansvarsdelingsdimensjonen er at dagens ansvarsdeling videreføres. Et annet ytterpunkt er at like arkivoppgaver samles. Dette ytterpunktet kan eksempelvis operasjonaliseres ved at man gjennom inngåelsen av tjenesteavtaler sørger for at én arkivaktør overtar alt ansvaret for depot og brukertjenester i fylket, at privatarkivarbeidet samles hos én aktør og at det digitale arkivarbeidet samles ett sted. Ytterpunktene som utforskes nærmere i analysen er derfor:

- At man samler like arkivoppgaver og fordeler ansvaret for de ulike oppgavene til arkivaktørene i fylket.
- Dagens arbeidsdeling videreføres (tilsvarende nullalternativet).

Samarbeidsmodell: En tredje dimensjon er samarbeidsmodell. Minimumsløsningen vil være at man viderefører dagens samarbeidsmodeller, og der samarbeidet som leverer det beste forholdet mellom pris og kvalitet vinner frem. Maksimumsløsningen er at man gjør det man kan for å etablere et interkommunalt samarbeid, eller en annen organisert form for samarbeid, for alle kommunene i fylket. Det kan bety at man finner en løsning for å konsolidere IKA Hordaland og Kommunearkivordninga, som en beslutning/virksomhetsoverdragelse. Det er også viktig at man kan samarbeide på ulike måter. Basert på at man i dag operer med to samarbeidsformer, kommunalt oppgavefelleskap og interkommunalt selskap, virker det fornuftig å gjennomføre en separat vurdering av de to samarbeidsformene.

Ytterpunktene som utforskes nærmere i analysen er derfor:

- At man konsoliderer IKA Hordaland og Kommunearchivordninga til ett samarbeid som dekker hele fylket, henholdsvis som et kommunalt oppgavefelleskap eller et interkommunalt selskap, samt:
 - Videreutvikling av samarbeid innenfor privatarkiv mellom ArkiVest, Bergen byarkiv og Vestland fylkeskommune.
 - Videreutvikling av samarbeid innenfor digital transformasjon mellom Digi Vestland og Vestland fylkeskommune
- Dagens to samarbeid videreføres (tilsvarende nullalternativet).

Styringsmodell: Den siste dimensjonen vi ser behovet for å utforske er styringsmodell. Det er utfordrende å få til god styring når det er for stor distanse mellom de som beslutter og de som utfører arbeidet. Det kan derfor argumenteres med at det er fordeler knyttet til at oppgaveløsingen skjer i virksomheten som eier oppgavene. Vi ønsker derfor å utforske hvordan man kan få til kortere styringslinjer og sikre at de som jobber med arkiv er en integrert del av eiermiljøet. Ytterpunktene som utforskes nærmere i analysen er derfor:

- At man gjør det man kan for å sikre korte styringslinjer og at arkivarbeidet gjennomføres som en integrert del av eiermiljøet.
- Dagens styring videreføres (tilsvarende nullalternativet).

I det følgende diskuterer vi de ulike konseptuelle løsningene vi har kommet frem til, og hva vi legger i de ulike konseptene. I kapittel 6 vurderer vi fordeler og ulemper ved de ulike konseptene.

5.2 K0: Nullalternativet

Nullalternativet representerer en videreføring av dagens situasjon, hvor det er tatt hensyn til vedtatte beslutninger og forventet utvikling. I nullalternativet videreføres arkivlandskapet i Vestland som i dag. Ansvar og oppgaveutførelse holdes likt som i dag, det samme gjelder samarbeidsløsninger på arkivfeltet. Nullalternativet skal være et reelt alternativ som vurderes som aktuelt på lik linje med de øvrige konseptene i analysen. Basert på at nullalternativet ikke løser de konkrete problemene og utfordringene internt i Vestland fylkeskommune, er ikke dette et relevant alternativ å ta med videre i utredningen.

5.3 K0+: Nullplussalternativet

I utredningsarbeidet har vi identifisert konkrete tiltak som bør gjennomføres, men som ikke er besluttet. Vi har derfor konkretisert et nullplussalternativ som representerer en videreføring av dagens situasjon, men der man tar tak i de identifiserte forbedringene. Det legges til grunn at Vestland fylkeskommune i dette konseptet:

- Tydeliggjør at alle kommuner i Vestland fylkeskommune kan bli medlem av Kommunearchivordninga hvis de ønsker det, også kommunene som i dag er medlem av IKA Hordaland.
- Formidler tydelig til alle kommunene i Vestland fylkeskommune at kommunene som er medlem av Kommunearchivordninga ikke blir subsidiert av fylkeskommunen gjennom Kommunearchivordninga.⁶
- Ikke tillater at samme person både er daglig leder for Kommunearchivordninga i Vestland fylkeskommune og seksjonssjef i seksjon arkiv i fylkeskommunen. Det betyr at det de to stillingene ikke kan fylles av samme person, men av to personer.

⁶ Et konkret grep som har blitt nevnt i denne sammenheng er at det kan bestilles en ekstern økonomigjennomgang av Kommunearchivordninga, med et spesielt søkelys på hvordan fylkeskommunens medlemspris fastsettes. Gjennomgangen bør ende opp med konkrete prinsipper og råd om hvordan prisen til fylkeskommunen skal fastsettes.

- Tar stilling til om det er et problem at fylkeskommunen er medlem av KDRS gjennom både Dokument-senteret og Kommunearkivordninga. Hvis det er et problem ør det ryddes opp i.
- Ser etter muligheter for samarbeid mellom arkivaktørene i fylket med ambisjoner om å realisere tiltak som er kvalitetsfremmende for arkivarbeidet og/eller øker kostnadseffektiviteten på tjenestene.

Fellesnevneren for disse tiltakene er at de ikke er besluttet, men vil bidra til å rydde opp internt i Vestland fylkeskommune og i fylket gjennom mer samarbeid.

5.4 K1: Regionalkonseptet

Dette konseptet innebærer at man gjennomfører tiltakene i nullplussalternativet samtidig som fylkeskommunen utvikler sin regionale samfunnsutviklerrolle til noe mer enn den utgjør i dag, innenfor eksisterende organisering. Det settes ambisiøse mål for å sikre en helhetlig samfunnsdokumentasjon i fylket, og man prioriterer arkivområdet høyere enn i dag hvis det er nødvendig for å realisere målene. Det betyr at Vestland fylkeskommune skal ta en mer aktiv koordinerings- og utviklerrolle, og samtidig være en aktiv bevaringsinstitusjon. For å sikre et koordinert og samordnet bevaringsarbeid mellom alle aktørene i Vestland, må koordinerings- og utviklerrollen formes og utvikles med et helhetlig blikk på arkivaktørene.

Et sentralt prinsipp for dette konseptet er at fylkeskommunen ikke trenger å løse oppgavene i egen organisasjon, men engasjerer seg for å legge til rette for at oppgaveløsningen er god i fylket. Det kan eksempelvis bety at man støtter gode initiativer med kompetanse og kapasitet, og er garantisten for at ny kunnskap og innsikt blir spredd rundt til kommunene i Vestland.

Man kan se for seg at utviklingen av den regionale samfunnsutviklerrollen til noe mer enn den er i dag vil skje i følgende retninger:

- Prioriteringer innenfor arkiv blir i størst mulig grad styrt fra politisk ledelse for å sikre at arkiv blir løftet som et politikkområde
 - Bevaringsplanen for privatarkiv besluttes politisk
 - Fylkeskommunen er åpen for å finansiere satsinger utover det lovpålagte hvis det bidrar til å heve kvaliteten på arkivforvaltning i hele Vestland fylkeskommune
- Fylkeskommunen tar initiativ til å samle ansatte som jobber med arkiv i fylkeskommunen for å skape et størst mulig fagmiljø.⁷
- Fylkeskommunen tar ansvar for eventuelle arkivoppgaver som ikke ivaretas av andre aktører.
- Fylkeskommunen prioriterer privatarkiv i hele fylket og sikrer at bevaringsverdig privat arkiv som ikke samles inn av andre aktører på privatarkivområdet, blant annet ArkiVest og Bergen byarkiv, blir tatt vare på for ettertiden og tilgjengeliggjort.
- Fylkeskommunen tar en aktiv rolle for å koordinere digitaliseringsarbeidet i fylket, i form av planarbeid og i samarbeid med DigiVestland.

Ambisjonen med satsingen er at arkivfeltet løftes til et politikkområde og at fylkeskommunen blir et ledende fyrtårn i utviklingsarbeidet. Den regionale samfunnsutviklerrollen innebærer ikke at fylkeskommunen skal gjøre

⁷ For å unngå personellmessige konsekvenser kan man løse flytteprosessen ved at ansatte i dag fortsetter å jobbe der de jobber, men nye ansettelse skjer der kompetansemiljøet skal bygges opp.

alt selv, men at fylkeskommunen skal kunne være garantist for at arkivoppgavene i Vestland blir ivaretatt på en god måte.

Boks 5.1 Spesielt om Dokumentsenteret sin kobling mot øvrige arkivoppgaver i fylkeskommunen

PwC (2022) foreslår at Vestland fylkeskommune bør vurdere ytterligere samling og rendyrking av de brukerrettede tjenestene sine, og der det for brukerrettede tjenester i rapporten primært er snakk om de interne brukerne. Dokumentsenteret er blant enhetene som berøres av forslaget, og foreslås flyttet fra avdeling for organisasjon og økonomi til en ny avdeling for brukertjenester. Formålet med dette er blant annet å styrke brukerfokus i leveranse og videreutvikling av tjenester, og å effektivisere og redusere ressursbruken til administrative tjenester (PwC, 2022).

I løpet av utredningsarbeidet har vi fått presentert argumenter for og mot om Dokumentsenteret bør samles med de andre arkivoppgavene, herunder oppgavene til Kommunearchivordninga, i Vestland fylkeskommune. Det viktigste argumentet mot har vært at Dokumentsenterets oppgaver knyttet til dagligarkiv ikke er en del av Kommunearchivordningas oppgaveportefølje. Årsaken er at dette er oppgaver som medlemskommunene i Kommunearchivordninga løser på egenhånd. Det viktigste argumentet for en samling av arkivoppgavene er at man får en sammenkobling av hele arkivkjeden i fylkeskommunen. Selv om dette i liten grad er kompatibelt med dagens måter å løse oppgaver på, kan sammenkobling av verdikjeden i fylkeskommunen bidra til lettere samarbeid og erfaringsutveksling, for eksempel for å få implementert innebygd arkivering⁸ i anskaffelsene av fylkeskommunens fagsystemer.

Basert på at det ikke er et entydig svar på spørsmålet om Dokumentsenteret organisatorisk bør kobles mot Kommunearchivordninga, har vi valgt å ikke ta videre stilling til spørsmålet i utredningen. Som påpekt av Pedersen mfl. (2020) bruker offentlig sektor store ressurser på arkivering og erfarer en relativt lav dokumentfangst. Nærmere gjennomgang av innsamlede data i Pedersen mfl. (2020) viser at situasjonen i Vestland ikke er annerledes enn resten av landet. Det er derfor behov at Vestland fylkeskommune bygger opp kompetanse og jobber mer med innebygd arkivering. I hvilken grad organisatorisk sammenkobling av Dokumentsenteret og Kommunearchivordninga har en betydning for fylkeskommunens evne til å jobbe med innebygd arkivering er for oss uklart.

5.5 K2: Samarbeidskonseptet

I samarbeidskonseptet tar Vestland fylkeskommune et initiativ for å samle like arkivoppgaver og fordele ansvaret for de ulike oppgavene til arkivaktørene i fylket. Det kan bety at én aktør har ansvar for depot og brukertjenester, én for privatarkiv, én for koordinering av digitaliseringsarbeidet osv. I dette konseptet vil det for eksempel være aktuelt at ArkiVest tar et større ansvar for privatarkiv i fylket, enten alt privatarkiv eller privatarkiv for nedlagte virksomheter. Målet er at oppgavene fordeles på en måte som gjør det mulig å bygge opp spesialiserte fagmiljøer for hver oppgavetype. Dermed kunne konseptet også vært kalt spesialiseringskonseptet.

Konseptet forutsetter samarbeid og dialog mellom aktørene, og der det er naturlig at fylkeskommunen fungerer som koordinerende ledd i arkivarbeidet. Arbeidsdelingen mellom arkivaktørene løses gjennom tjenesteavtaler.

⁸ URL [lastet ned 30. august 2021]: <https://www.arkivverket.no/arkivutvikling/innebygd-arkivering>

5.6 K3: Vestlandarkivet – Interkommunalt selskap

I dette konseptet er ideen at man forsøker å samle så mye som mulig arkivaktivitet i fylket, inkludert Vestland fylkeskommune sitt arbeid med privatarkiv, i samme enhet. Ved å samle arkivaktørene vil man kunne forhindre dobbeltarbeid på tvers av aktører, og som igjen vil kunne frigjøre ressurser for eksempel til økt digitalisering. Samlokalisering vil trolig også lette samarbeid og gi synergieffekter. Konseptet er i tråd med anbefalingen fra PwC (2022):

Det fins ei rekke statlege, fylkeskommunale, kommunale og private arkivinstitusjonar som held til eller opererer i Vestland. VLFK tilbyr i dag utviklings- og rådgjevingstenester for kommunane og har etablert eit fellesdepot for oppbevaring av eldre arkivmateriale. I DPO 3.2 blei det vurdert å føreslå å etablere VLFK sine arkivtenester som ei ytre eining, men rapporten vurderte det som at omfanget truleg ikkje var stort nok til at ei slik organisering ville vere formålstenleg. Det er likevel mogeleg at omfanget av arkivtenester i fylket som heilheit er av eit stort nok omfang til at det vil vere formålstenleg å organisere det totale arkivarbeidet i fylket som ei ytre eining, eksempelvis som eit IKS.

En samling av arkivaktiviteten kan skje i form av et interkommunalt oppgavefelleskap, enten innenfor eller utenfor kommunen, eller et IKS. Det er umiddelbart ikke åpenbare praktiske forskjeller mellom et oppgavefelleskap og et IKS, begge er et tilpasset samarbeid om felles kommunale oppgaver. Helt overordnet kan man si at hovedforskjellen mellom et oppgavefelleskap etter kommuneloven og et interkommunalt selskap etter IKS-loven er at et interkommunalt selskap innebærer en mer detaljert regulering av samarbeidet, blant annet om de økonomiske forholdene for selskapet og om forholdet mellom deltakerne/eierkommunene (Samfunnsbedriftene, 2020). Samfunnsbedriftene (2020) trekker også frem forskjeller på et mer detaljert nivå, som kan oppsummeres i Tabell 5.1.

Tabell 5.1 Kommunal oppgavefelleskap versus IKS

	Oppgavefelleskap	IKS
Eget rettssubjekt	Opp til politikerne om oppgavefelleskapet skal være del av kommunen eller et eget rettssubjekt	Alltid eget rettssubjekt
Krav til styre	Ikke krav om eget styre	Krav om eget styre og daglig leder
Ivaretagelse av kommuneinteressen og selskapsinteressen	Kan ivareta kommuneinteressen og selskapsinteressen i ett organ (representantskapet)	Kommuneinteressen ivaretas av eierorganet og selskapsinteressen ivaretas av styret
Myndighet til å treffe enkeltvedtak	Kan ikke få myndighet til å treffe enkeltvedtak	Kan få myndighet til å treffe enkeltvedtak
Saksbehandlingsregler	Bundet av saksbehandlingsregler i kommuneloven	Ikke bundet av saksbehandlingsregler i kommuneloven (de kommunale regnskapsreglene må følges hvis IKS-et fører regnskap etter kommuneloven)
Folkevalgt organ	Representantskapet er å anse som et folkevalgt organ	Representantskapet er ikke å anse som et folkevalgt organ

Kilde: Samfunnsbedriftene (2020)

Et Vestlandarkivet organisert som et IKS kan enten realiseres ved at Kommunearkivordninga og IKA Hordaland løses opp for å etablere et nytt IKS, eller ved at det eksisterende IKSet, IKA Hordaland, utvikles videre mot å bli et Vestlandarkiv. Vestland fylkeskommune vil være representert med minst én representant i representantskapet, på lik linje med alle andre medlemskommunene, og representantskapet vil velge styremedlemmene. Alle kommunene skal kunne melde seg inn i Vestlandarkivet.

Målet er at så mye som mulig av arkivansatte og arkivprosesser i fylket samles i Vestlandarkivet, og som organiseres som et IKS med representantskap og styre i tråd med IKS-loven.

5.7 K4: Vestlandarkivet – Oppgavefelleskap

Dette konseptet er det samme som Vestlandarkivet IKS, men med ett unntak. Unntaket er at man heller jobber for å realisere Vestlandarkivet i fylkeskommunen som et oppgavefelleskap. Forskjellene mellom et oppgavefelleskap og et IKS er konkretisert i Tabell 5.1.

5.8 K5: Kombinasjonskonseptet

Basert på en vurdering av konsekvenser av konsept 0+, K1, K2, K3 og K4 finner vi at et kombinasjonskonsept, der man kombinerer det beste fra de ulike konseptene til et nytt konsept, bidrar til å løse mange av dagens utfordringer, samtidig som det innehar stor realisme.

Det kombinasjonskonseptet vi finner mest hensiktsmessig innebærer at Vestland fylkeskommune gjennomfører tiltakene i nullplussalternativet samtidig som fylkeskommunen utvikler sin regionale samfunnsutviklerrolle innen arkiv til noe mer enn den utgjør i dag, innenfor eksisterende organisering. Det settes ambisiøse mål for å sikre en helhetlig samfunnsdokumentasjon i fylket, og man prioriterer arkivområdet høyere enn i dag hvis det er nødvendig for å realisere målene. Det betyr at Vestland fylkeskommune skal samordne koordinerings- og utviklerrollen og samtidig være en aktiv bevaringsinstitusjon.

Deretter jobber Vestland fylkeskommune strategisk over tid for å etablere gode samarbeid med eksisterende arkivaktører, for på den måten å på sikt kunne realisere et Vestlandarkiv. Aktuelle tiltak på veien mot Vestlandarkivet kan være:

- Innse at det viktige ikke er hvem som løser oppgavene, men at oppgavene løses bra.
- Anerkjennelse at arkivmiljøet i Hansaparken i Bergen (bestående av Bergen byarkiv, IKA Hordaland og ArkiVest) representerer et sterkt fagmiljø som fylkeskommunen bør samarbeide mer med
- Jobbe for en bred erkjennelse om at arkivmiljø i Vestland står sterkere og får utrettet mer til fastsatte budsjetter hvis man står samlet.
- Etablere møteplasser for samarbeid. Det kan eksempelvis innebære at Vestland fylkeskommune lokaliserer deler av sin virksomhet i Hansaparken i Bergen.
- Vise at samarbeid mellom arkivaktørene i Vestland lønner seg gjennom handling. For å bygge opp gjensidig tillit mellom arkivaktørene i fylket blir det viktig å være rause og samarbeidsvillige.
- Ta et initiativ for å snakke om etableringen av Vestlandarkivet så fort tiden er moden for det.
- Er en pådriver for realiseringen av et Vestlandarkiv (IKS eller oppgavefelleskap)

6 Vurdering av fordeler og ulemper ved de ulike konseptene

Utover vurderinger av de ulike konseptenes realisme og måloppnåelse har vi identifisert seks virkninger (fordeler eller ulemper) som vi mener at beslutningstaker bør ta i betraktning ved valg av konsept. Basert på vurdering av disse virkningene kommer kombinasjonskonseptet best ut.

En grunnleggende forutsetning for vurderingen av fordeler og ulemper er at den er prinsipiell. Vi har bevisst valgt å ikke la historiske bindinger, arkivgjeld og annen historikk ha påvirkninger på vurderingen om hva som er den mest fremtidsrettet arkivorganisering i Vestland. Vi har imidlertid valgt å vurdere konseptenes realisme for å bli realisert på kort/mellomlang sikt. På den måten vil historiske bindinger ha en indirekte innvirkning på virkningsvurderingen, uten at det får en u hensiktsmessig stor plass og er førende for vurderingen av en fremtidsrettet arkivorganisering i Vestland.

6.1 Realisme knyttet til å realisere de ulike konseptene

Konseptenes realisme handler om å vurdere hvor realistisk det er at konseptene får en oppslutning som gjør det mulig å realisere konseptene på kort/mellomlang sikt. Vi mener realismen av konseptene er en viktig del av beslutningsunderlaget, spesielt fordi de urealistiske konseptene ikke kan bli realisert og gi merverdi på kort/mellomlang sikt.

Nullplussalternativet er det konseptet som kommer best ut når det gjelder realisme, ettersom man her tar tak i allerede identifiserte forbedringer som man har full styring på internt i fylkeskommunen. De identifiserte punktene fremstår som relativt greie å ta tak i, og handler i stor grad om å rydde opp i eget hus. Det fremstår også som realistisk å skulle bruke tid på å definere hva den regionale samfunnsutviklerrollen innenfor arkivområdet skal være, som gjør at også regionalkonseptet kommer godt ut av realismevurderingen.

Samarbeidskonseptet og Vestlandarkivet ser vi som mindre realistiske konsepter på kort sikt. Konseptene forutsetter større organisatoriske endringer og enighet hos alle involverte aktører, som er både utfordrende og tidkrevende.

Kombinasjonskonseptet, som omfatter kombinasjonen av nullplusskonseptet og regionalkonseptet samtidig som man jobber mot Vestlandarkivet (K3 eller K4) på en realistisk måte over tid, kommer naturligvis også godt ut i realismevurderingen.

Tabell 6.1 Rangering av konsepter etter hvor realistisk det er å realisere konseptene på kort og mellomlang sikt*

	K0+ Nullpluss- konseptet	K1 Regional- konseptet	K2 Samarbeids- konseptet	K3 Vestland- arkivet IKS	K4 Vestland- arkivet oppgave- felleskap	K5 Komb.- konsept
Vår vurdering av konseptenes realisme	1	1	2	3	3	1

*I rangeringen av konsepter har vi lagt til grunn en skala fra 1 til 3, der 1 angir at konseptet er vurdert til å komme godt ut og 3 angir at konseptet vurderes å komme dårlig ut. Kilde: Menon Economics

6.2 Måloppnåelse

Vestland fylkeskommunes målsetning er gjengitt i delkapittel 2.2. Målsetningen definerer samfunnsoppdraget om at man skal sette retning, engasjere og samhandle for å utvikle gode tjenester og et fremtidsrettet Vestland. Visjonen innebærer ordene nyskapende og bærekraftig. Verdiane er kompetent, åpen og modig.

Når vi vurderer konseptene opp mot Vestland fylkeskommune sine mål er det åpenbart at Regionalkonseptet, som nettopp omhandler å ta en tydelig samfunnsutviklerrolle, sammenfaller med både samfunnsoppdrag og verdier. Om konseptet følger visjonen om å være nyskapende og bærekraftig avhenger av hvorvidt man lykkes med samfunnsutviklerrollen på arkiv, særlig når det gjelder den koordinerende rollen i digitaliseringsarbeidet. Kombinasjonskonseptet og Vestlandarkivet (K3 eller K4) ansees også å være konsistente med målsetningen. Samarbeidskonseptet kommer dårligst ut, både fordi konseptet i stor grad viderefører dagens strukturer og ved at fylkeskommunen i dette konseptet har en mer passiv rolle enn det målsetningen tilsier.

Tabell 6.2 Rangering av konsepter etter hvor godt de egner seg til å oppnå ønskede mål*

	K0+ Nullpluss- konseptet	K1 Regional- konseptet	K2 Samarbeids- konseptet	K3 Vestland- arkivet IKS	K4 Vestland- arkivet oppgave- felleskap	K5 Komb.- konsept
Vår vurdering av konseptenes måloppnåelse	2	1	3	1	1	1

*I rangeringen av konsepter har vi lagt til grunn en skala fra 1 til 3, der 1 angir at konseptet er vurdert til å komme godt ut og 3 angir at konseptet vurderes å komme dårlig ut. Kilde: Menon Economics

6.3 Styringsevne og demokrati

I vurderingen av ulike konseptuelle løsninger står det sentralt å også vurdere de ulike konseptenes styringsevne og tilrettelegging for demokratisk styring av oppgaveutførelsen. Basert på våre vurderinger kommer regional-konseptet best ut når det gjelder dette. Regionalkonseptet bidrar til at arkiv fortsetter å være et politikkområde i fylkeskommunen, som isolert sett ansees å være bra for demokratiet. Dette vurderes som et sentralt poeng ettersom arkiv i liten grad er gjort til et politikkområde blant norske fylkeskommuner (se delkapittel 4.4 for utdyping).

Vi har valgt å ikke gi kombinasjonskonseptet full pott for denne virkningskategorien. Begrunnelsen er at etablering av et Vestlandarkiv vil føre til at beslutningene kommer lengre unna de folkevalgte (spesielt for kommunene), og det kan være utfordrende med god styring.

Å samle ansatte som jobber med arkiv i fylkeskommunen vil bidra til at aktørene kommer tettere på politikken og gi korte styringslinjer. Hvorvidt Vestlandarkivet kommer godt eller dårlig ut, avhenger av om det organiseres som et IKS, et oppgavefelleskap utenfor kommunen eller et oppgavefelleskap i fylkeskommunen. Sistnevnte er det som gir kortest styringslinjer og som i størst grad bevarer nærhet til det politiske nivået. Samtidig er samarbeid gjennom et IKS mer regulert og derigjennom en ryddigere samarbeidsform enn et oppgavefelleskap.

Samarbeidskonseptet, med mange spesialiserte aktører, innebærer at eksisterende samarbeid (som IKA Hordaland og Kommunearkivordninga) samarbeider seg imellom ved hjelp av tjenesteavtaler. Samarbeid mellom samarbeid er i seg selv uryddig, spesielt fordi samarbeid burde vært ivaretatt i den initiale samarbeidsavtalen. Slike overbygninger gjør styringslinjene komplekse og gjør det nærmest umulig å sikre en god demokratisk styring av oppgaveløsningen. Vår vurdering er derfor at samarbeidskonseptet kommer dårligst ut på styring og demokrati.

Nullplussalternativet vil komme bedre ut når det ryddes opp i utfordringen med at daglig leder for Kommunearkivordninga og seksjonssjef i seksjon arkiv rapporterer både til representantskap og styre for oppgavefelleskapet og avdelingsdirektør for kultur. Selv om det er representantskapet i Kommunearkivordninga som tar avgjørelser, fremstår situasjonen som uryddig når det gjelder styring.

Tabell 6.3 Rangering av konsepter etter hvor godt de vil bidra til styringsevne og demokrati*

	K0+ Nullpluss- konseptet	K1 Regional- konseptet	K2 Samarbeids- konseptet	K3 Vestland- arkivet IKS	K4 Vestland- arkivet oppgave- felleskap	K5 Komb.- konsept
Vår vurdering av konseptenes bidrag til styringsevne og demokrati	2	1	3	2	2	2

*I rangeringen av konsepter har vi lagt til grunn en skala fra 1 til 3, der 1 angir at konseptet er vurdert til å komme godt ut og 3 angir at konseptet vurderes å komme dårlig ut. Kilde: Menon Economics

6.4 Kostnadseffektivitet

Basert på at konseptene er overordnede, er det ikke grunnlag for å regne konkret på hvordan konseptene påvirker investerings- og driftskostnader innenfor en definert analyseperiode. Vi kan imidlertid vurdere det teoretiske potensialet i konseptene. I vurderingen har vi lagt til grunn en vurdering av potensialet for å hente ut stordriftsfordeler, som betyr at faste kostnader deles på flere og som samlet sett gjør oppgaveløsningen mer kostnadseffektiv.

Konseptene vil i ulik grad påvirke omstillingskostnader. Vi mener at omstillingskostnadene er spesielt store ved etablering av Vestlandarkivet på kort sikt – altså konsept 3 og 4.

Med bakgrunn i at intensjonen bak Vestlandarkivet er å samle mest mulig arkivaktivitet, er vår vurdering at konseptene som inneholder Vestlandarkivet (konsept 3-5) har det største potensialet for å hente ut stordriftsfordeler. Motargumentet er at større enheter får mer komplekse styringslinjer og byråkrati. Det er imidlertid ingen empiri som bekrefter sammenhengen mellom virksomhetsstørrelse og omfanget av byråkrati som vi kan støtte oss på. Vi har derfor valgt å se bort fra effekten på byråkrati.

Samarbeidskonseptet kommer også relativt godt ut når det gjelder kostnadseffektivitet, som følge av at man henter ut stordriftsfordeler for ulike oppgavetype. Samtidig kan det koste mer enn for de andre konseptene å inngå, reforhandle og bryte ut av tjenesteavtaler som regulerer spesialiseringen mellom aktørene. Nettoeffekten

er uklart, men vi tror at den er lavere enn for konseptene som inkluderer Vestlandarkivet og høyere enn for nullplusskonseptet og regionalkonseptet.

Med hensyn til at nullplusskonseptet og regionalkonseptet kun innebærer mindre endringer fra dagens situasjon, kommer disse konseptene dårligst ut i vurderingen.

Tabell 6.4 Rangering av konsepter etter hvor kostnadseffektive de vil være*

	K0+ Nullpluss- konseptet	K1 Regional- konseptet	K2 Samarbeids- konseptet	K3 Vestland- arkivet IKS	K4 Vestland- arkivet oppgave- felleskap	K5 Komb.- konsept
Vår vurdering av konseptenes kostnads-effektivitet	2	2	3	2	2	1

*I rangeringen av konsepter har vi lagt til grunn en skala fra 1 til 3, der 1 angir at konseptet er vurdert til å komme godt ut og 3 angir at konseptet vurderes å komme dårlig ut. Kilde: Menon Economics

6.5 Evne til å bygge robuste fagmiljøer

Alle konsepter innebærer geografisk tilstedeværelse for de arkivansatte i Hansaparken i Bergen og i Leikanger. Det betyr at evnen til å bygge robuste fagmiljøer avhenger av konseptenes evne til å skape attraktive arbeidsplasser og robuste fagmiljøer. Vi forventer at etablering av Vestlandarkivet, gjennom konsept 3, 4 eller 5, vil skape den mest attraktive arbeidsplassen. Årsaken til det er at Vestlandarkivet innebærer etablering av et spennende fagmiljø som jobber tverrfaglig med hele arkivkjeden (fra arkivskaping til langtidslagring), analogt og digitalt materiale, privat og offentlig. En slik satsing gir også rom for å jobbe med digital transformasjon og digital tjenesteutvikling. Når det gjelder de andre konseptene (K0+, K1 og K2) er det vanskelig for oss å skille dem fra hverandre, utover å si at potensialet i disse konseptene når det gjelder å bygge fagmiljøer er lavere enn for K3-K5.

Tabell 6.5 Rangering av konsepter etter hvor godt de vil bidra til robuste fagmiljøer*

	K0+ Nullpluss- konseptet	K1 Regional- konseptet	K2 Samarbeids- konseptet	K3 Vestland- arkivet IKS	K4 Vestland- arkivet oppgave- felleskap	K5 Komb.- konsept
Vår vurdering av konseptenes bidrag til robuste fagmiljøer	2	2	2	1	1	1

*I rangeringen av konsepter har vi lagt til grunn en skala fra 1 til 3, der 1 angir at konseptet er vurdert til å komme godt ut og 3 angir at konseptet vurderes å komme dårlig ut. Kilde: Menon Economics

6.6 Evne til samlet og helhetlig samfunnsdokumentasjon

Det er relevant å vurdere i hvilken grad konseptene kan sies å bidra til en samlet og helhetlig samfunnsdokumentasjon. Konseptene som innebærer at fylkeskommunen tydeligere definerer sin samfunnsutviklerrolle antas å være positivt for i hvilken grad man har en helhetlig strategi innenfor privatarkiv. Basert på at regionalkonseptet og kombinasjonskonseptet legger opp til at fylkeskommunen kan sette større ambisjoner for privatarkivarbeidet, mener vi at disse konseptene (K1 og K5) kommer godt ut av denne virkningen.

Et annet viktig element for å sikre en samlet og helhetlig samfunnsdokumentasjon er etterlevelsen av lovkrav knyttet til offentlig arkiv (analogt og digitalt). Vi vet at mange kommuner i Norge og Vestland har utfordringer med å løse de lovpålagte oppgavene i dag og mye arkivverdige materiale går tapt, se delkapittel 3.2. For å møte utfordringene med å ivareta dagens arkivoppgaver og samtidig sikre en digital transformasjon kan det argumenteres med at konseptene som innebærer oppbygning av solide fagmiljøer har større forutsetninger for å lykkes med omstillingen.

Samlet sett er vår vurdering at man gjennom kombinasjonskonseptet har størst forutsetninger for å ivareta en samlet og helhetlig samfunnsdokumentasjon.

Tabell 6.6 Rangering av konsepter etter hvor godt de vil bidra til samlet samfunnsdokumentasjon*

	K0+ Nullpluss- konseptet	K1 Regional- konseptet	K2 Samarbeids- konseptet	K3 Vestland- arkivet IKS	K4 Vestland- arkivet oppgave- felleskap	K5 Komb.- konsept
Vår vurdering av konseptenes bidrag til samlet samfunnsdokumentasjon	3	2	3	2	2	1

*I rangeringen av konsepter har vi lagt til grunn en skala fra 1 til 3, der 1 angir at konseptet er vurdert til å komme godt ut og 3 angir at konseptet vurderes å komme dårlig ut. Kilde: Menon Economics

6.7 Harmoniserte muligheter for oppgaveløsning i fylket

Som følge av kommunenes lokale selvstyre og at oppgaveløsningen avhenger av kommunenes egne vedtak, kan vi ikke stille krav til harmonisert oppgaveløsning. Vi kan imidlertid vurdere konseptenes evne til å harmonisere mulighetene for god oppgaveløsning i fylket. Dette gjelder både de lovpålagte oppgavene og privatarkivarbeidet i fylket, selv om fylkeskommunen har mindre direkte råderett over sistnevnte. Vestlandarkivet (K1-K5), som innebærer at alle kommunene inviteres inn i et felles samarbeid, gir like muligheter for alle kommunene i fylket. Vår vurdering er derfor at disse tre konseptene kommer best ut i vurderingen.

Tabell 6.7 Rangering av konsepter etter hvor godt de vil bidra til harmonisert oppgaveløsning i fylkeskommunen*

	K0+ Nullpluss- konseptet	K1 Regional- konseptet	K2 Samarbeids- konseptet	K3 Vestland- arkivet IKS	K4 Vestland- arkivet oppgave- fellesskap	K5 Komb.- konsept
Vår vurdering av konseptenes bidrag til harmonisert oppgaveløsning i fylkeskommunen	2	2	2	1	1	1

*I rangeringen av konsepter har vi lagt til grunn en skala fra 1 til 3, der 1 angir at konseptet er vurdert til å komme godt ut og 3 angir at konseptet vurderes å komme dårlig ut. Kilde: Menon Economics

6.8 Identitet og gjennomslagskraft

Vestlandarkivet, både IKSet og oppgavefellesskapet, vil kunne frontes utad som en viktig aktør nasjonalt og gi Vestlandarkivet en identitet og større gjennomslagskraft nasjonalt. Det kan også argumenteres med at identiteten og gjennomslagskraften også styrkes i et regionalkonsept. Spesielt fordi fylkeskommunen får en tydeligere koordinerende rolle enn i dag. En tydeligere rolle og sterkere identitet kan gjøre at fylkeskommunen kan fremstå som en av fylkeskommuner i landet som har tatt en aktiv og ambisiøs samfunnsutviklerrolle, og som andre fylkeskommuner kan lære av.

Tabell 6.8 Rangering av konsepter etter hvor godt de bidrar til identitet og gjennomslagskraft*

	K0+ Nullpluss- konseptet	K1 Regional- konseptet	K2 Samarbeids- konseptet	K3 Vestland- arkivet IKS	K4 Vestland- arkivet oppgave- fellesskap	K5 Komb.- konsept
Vår vurdering av konseptenes bidrag til identitet og gjennomslagskraft	3	2	3	1	1	1

*I rangeringen av konsepter har vi lagt til grunn en skala fra 1 til 3, der 1 angir at konseptet er vurdert til å komme godt ut og 3 angir at konseptet vurderes å komme dårlig ut. Kilde: Menon Economics

6.9 Oppsummering vurdering av fordeler og ulemper ved konseptene

Tabell 6.9 viser en samlet vurdering av fordeler og ulemper ved de ulike konseptene. Kort oppsummert finner vi at kombinasjonskonseptet kommer best ut på alt utenom styring og demokrati. Etableringen av et Vestlandarkiv betyr at den politiske styringen av arkivoppgavene blir dårligere enn den kunne vært hvis oppgaven ble løst i

fylkeskommunen. Det gjelder spesielt privatarkiv, siden initiativet på privatarkivområdet er avhengig av politiske beslutninger og prioriteringer. Det er fare for at den demokratiske styringen på privatarkiv blir for dårlig i et Vestlandarkiv. I valget mellom Vestlandarkivet organisert som et interkommunalt selskap versus et oppgavefelleskap er vår vurdering at det er lettere å få til en god styring av privatarkiv og sikre en helhetlig og balansert samfunnsdokumentasjon hvis oppgaven løses av fylkeskommunen. Det er et argument for at Vestlandarkivet bør være et oppgavefelleskap i regi av fylkeskommunen. Det viktigste motargumentet mot et oppgavefelleskap plassert i fylkeskommunen er komplekse styringslinjer. I et slikt konsept vil både styret i oppgavefelleskapet og Vestland fylkeskommune ha interesse og mulighet til å påvirke oppgaveløsningen i oppgavefelleskapet. Slik sett vil det være ryddigere styringsmessig å løse arkivoppgavene i et IKS.

Tabell 6.9 Samlet vurdering av alle seks konsepter som er vurdert

	K0+ Nullpluss- konseptet	K1 Regional- konseptet	K2 Samarbeids- konseptet	K3 Vestland- arkivet IKS	K4 Vestland- arkivet oppgave- felleskap	K5 Komb.- konsept
Realisme	1	1	2	3	3	1
Måloppnåelse	2	1	3	1	1	1
Styringsevne og demokrati	2	1	3	2	2	2
Kostnads- effektivitet	2	2	3	2	2	1
Robuste fagmiljøer	2	2	2	1	1	1
Samlet samfunns- dokumentasjon	3	2	3	2	2	1
Harmonisert oppgaveløsning i fylkes- kommunen	2	2	2	1	1	1
Identitet og gjennomslags- kraft	3	2	3	1	1	1

**I rangeringen av konsepter har vi lagt til grunn en skala fra 1 til 3, der 1 angir at konseptet er vurdert til å komme godt ut og 3 angir at konseptet vurderes å komme dårlig ut. Kilde: Menon Economics*

Vestland fylkeskommune har vedtatt en balansert lokalisering av årsverk mellom Bergen, Førde og Leikanger. I den grad konseptene ikke muliggjør at ansatte som i dag er ansatt i Vestland fylkeskommune kan fortsette dette ansatteforholdet vil det bli en ubalanse i tenkt årsverkfordeling mellom de tre stedene i fylket.

7 Samlet vurdering og forutsetninger for vellykket gjennomføring

Vår anbefaling er at Vestland fylkeskommune vedtar å realisere kombinasjonskonseptet. I dette delkapittelet gjennomgås vår vurdering av forutsetninger for vellykket gjennomføring.

Etter en samlet vurdering av hvordan de ulike konseptene bidrar til å svare ut de identifiserte problemene med arkivorganiseringen i Vestland i dag, sitter vi igjen med at et kombinasjonskonsept kan være det mest hensiktsmessige for Vestland fylkeskommune. I et kombinasjonskonsept kombineres det beste fra de ulike konseptene til et nytt konsept. I det følgende gjennomgås kombinasjonskonseptet i detalj. Vi går også nærmere inn på forutsetninger for vellykket gjennomføring.

- I gjennomføringen av kombinasjonskonseptet bør Vestland fylkeskommune starte med å ta tak i de konkrete utfordringspunktene som er definert i nullplussalternativet: Tydeliggjøre at alle kommuner i Vestland fylkeskommune kan bli medlem av Kommunearchivordninga hvis de ønsker det, også kommunene som i dag er medlem av IKA Hordaland.
- Formidle tydelig til alle kommunene i Vestland fylkeskommune at kommunene som er medlem av Kommunearchivordninga ikke blir subsidiert av fylkeskommunen gjennom Kommunearchivordninga.
- Ikke tillate at samme person både er daglig leder for Kommunearchivordninga i Vestland fylkeskommune og seksjonssjef i seksjon arkiv i fylkeskommunen.
- Koordinere arbeidet internt i tilstrekkelig grad til at det ikke er et problem at fylkeskommunen er medlem av KDRS gjennom både Dokumentsenteret og Kommunearchivordninga.
- Se etter muligheter for samarbeid mellom arkivaktørene i fylket med ambisjoner om å realisere tiltak som er kvalitetsfremmende for arkivarbeidet og/eller øker kostnadseffektiviteten på tjenestene.

I tillegg til å ta tak i punktene over, bør det gjennomføres en ekstern utredning av økonomien i Kommunearchivordninga. Det faktum at Fylkeskommunens kontingent i oppgavefellesskapet blir avkortet ut fra hva fylkeskommunen tilbyr inn i felleskapet fremstår som uryddig. Dette har også blitt påpekt i flere intervjuer med arkivaktørene. En utredning vil bidra til å sikre ryddighet i det økonomiske. Utredningen bør ta for seg både praktisk og økonomisk bidrag.

Samtidig som fylkeskommunen jobber med de konkrete utfordringspunktene over, bør det også jobbes for å definere innholdet i den regionale samfunnsutviklerrollen slik denne er beskrevet i Regionalkonseptet. Vi ser potensial for at Vestland fylkeskommune kan ta en mer aktiv og koordinerende rolle på arkivområdet, særlig når det gjelder å sørge for at privatarkivarbeidet og digitaliseringsarbeidet i fylkeskommunen er koordinert.

Deretter jobber Vestland fylkeskommune strategisk over tid for å etablere gode samarbeid med eksisterende arkivaktører, for på den måten å på sikt kunne realisere et Vestlandarkiv. Vi ser det som særlig viktig at det etableres et godt samarbeid med Bergen byarkiv, IKA Hordaland, ArkiVest og Digi Vestland. Bergen byarkiv har et solid arkivfaglig miljø, som Vestland fylkeskommune kan lære mye av. IKA Hordaland løser mange av de samme oppgavene som Kommunearchivordninga, og det bør tilrettelegges for god koordinering mellom aktørene. ArkiVest har utviklet en unik modell for å hente inn betaling for bevaring for private arkiver, som samlet sett bidrar til at mer privatarkiv tas vare på for ettertiden. Digi Vestland med samarbeidspartnere har igangsatt et regionalt forprosjekt med mål om å utarbeide en felles strategi og plan for etablering av digitale innsynsløsninger for kommunene og innbyggerne i Vestland fylke.

Det er også muligheter for å inngå samarbeid med Arkivverket om å overta oppgaver knyttet til statsarkivet i fylket. I tillegg til at man kan vurdere å forbedre samarbeidet mot Arkivverket og museene i fylket gjennom å undersøke mulighetsrommet som ligger i etableringen av regionale historiesentre.

Boks 7.1 Regionalt historiesenter

I Meld. St. 23 (2020-2021) Musea i Samfunnet – Tillit, ting og tid introduseres det som kalles *regionale historiesentre*. Det skal utredes nærmere hva slike sentre skal være, ved å se på nye former for samarbeidsløsninger mellom arkiv-, bibliotek- og museumsinstitusjoner (ABM). Arkivverket og Anno Museum i Innlandet er i ferd med å se på muligheten for å etablere et fremtidig regionalt historiesenter på Domkirkeodden i Hamar. Å ta del i eller etablere regionale historiesentre kan være relevant også for Vestland fylkeskommune. Regionale historiesentre kan bidra til å styrke og synliggjøre arkivenes betydning som unike kilder til norsk historie og samfunnsutvikling ved å gjøre dem bedre kjent og enklere tilgjengelig for folk flest. De kan også bli en arena for tverrfaglig forskning og kompetanseutvikling, og et viktig bidrag for å tilrettelegge for økt faglig dialog og samhandling i kultursektoren, for eksempel om digitalisering, som drøftes og etterlyses i Kulturmeldingen (Kulturmeldingen 2018, kap. 12.2 og kap. 13, særlig 13.1.3).

Aktuelle tiltak på veien mot å etablere Vestlandarkivet kan være:

- Innse at det viktige ikke er hvem som løser oppgavene, men at oppgavene løses bra.
- Jobbe for en bred erkjennelse av at arkivmiljø i Vestland står sterkere og får utrettet mer til fastsatte budsjetter om man står samlet.
- Anerkjenn at arkivmiljøet i Hansaparken i Bergen (bestående av Bergen byarkiv, IKA Hordaland og ArkivVest) representerer et sterkt fagmiljø som fylkeskommunen bør samarbeide mer med.
- Lokalisere ansatte i Hansaparken for å sikre økt samarbeid i fylket.
- Etablere møteplasser for samarbeid. Det kan eksempelvis innebære at Vestland fylkeskommune lokaliserer deler av sin virksomhet i Hansaparken i Bergen.
- Jobbe systematisk for å bygg opp en kompetanseprofil blant de ansatte som jobber med arkiv som består av arkivfaglig kompetanse, bestillerkompetanse og IKT-kompetanse.
- Inngå i dialog med Universitetet i Bergen og Høgskulen på Vestland (gjerne sammen med eksempelvis Bergen byarkiv og Arkivverket) om å etablere fremtidsrettede tverrfaglige studieløp innen arkiv.
- Vise at samarbeid mellom arkivaktørene i Vestland lønner seg gjennom handling. For å bygge opp gjensidig tillit mellom arkivaktørene i fylket blir det viktig å være rause og samarbeidsvillige.
- Ta et initiativ for å snakke om etableringen av Vestlandarkivet så fort tiden er moden for det.
- Vær en pådriver for realiseringen av et Vestlandarkiv (IKS eller oppgavefelleskap)

Referanser

Arkivverket (2020): *Bevaringsplan for privatarkiv i Arkivverket*, oktober 2020 [lastet ned 16. august 2022]: [file:///C:/Users/xo70/Downloads/Arkivverkets%20bevaringsplan%20for%20privatarkiv%202020%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/xo70/Downloads/Arkivverkets%20bevaringsplan%20for%20privatarkiv%202020%20(2).pdf)

Kluge (2018): *Valg av organisasjonsform for fremtidig interkommunal arkivordning*, Stavanger 2. august 2018.

Kulturdepartementet (2021): *Høringsnotat – Forslag til ny arkivlov*, oktober 2022 [lastet ned 14. juni 2022]: <https://www.regjeringen.no/contentassets/27ee1149002f49788beaf21e56ae7742/hoyringsnotat-5.oktober-.pdf>

Meld. St. 27 (2015-2016): Digital Agenda for Norge - IKT for en enklere hverdag og økt produktivitet, Oslo: Departement.

NOU 2019: 9 (2019): *Fra kalveskinn til datasjø*, Oslo: Kulturdepartementet.

Pedersen S. , Kjelsaas I, Dyb L. H., Eide L. S., Hernes S. M., Seeberg A. R. & Ulstein H. (2019): *Arkivverkets geografiske oppgaveløsning og tilstedeværelse – Konseptutredning og samfunnsøkonomisk analyse*, Menon-rapport 76/2019.

Pedersen S. , Kjelsaas I, Hernes S. M., Høiseth-Gilje K., Denstad H. og Gierløff C. W. (2020): *Tidsbruk og kostnader av arkivering i offentlig sektor*, Menon-rapport 111/2020.

Pedersen S. , Kjelsaas I, Halvorsen C. A., Aalen P. (2022): *Ståa i norske kommuner – en kartlegging av kommunenes oppfyllelse av lovpålagte oppgaver*, Menon-rapport 46/2022.

PwC (2022): *Gjennomgang av fagavdelingar og tilknyttede seksjonar & organisering av sentrale og lokale stabs- og støttefunksjonar*, Delrapport 3, April 2022.

Riksrevisjonen (2017): *Riksrevisjonens undersøkning av digitalisering av kulturarven, Dokument 3:4 (2016-2017)*, Oslo: Riksrevisjonen.

Samfunnsbedriftene (2020): *Kommunalt oppgavefelleskap vs. IKS - § 27-samarbeid må omdannes innen 2023*, URL [lastet ned 20. september 2022]:

<https://www.samfunnsbedriftene.no/advokattjenester/selskapsrett/%C3%B8vrige-selskapsformer/hva-er-forskjellen-pa-iks-og-kommunalt-oppgavefelleskap/>

St. Meld. nr. 24 (2008-2009): *Nasjonal strategi for digital bevaring og formidling av kulturarv*, Oslo: Departement.

Vestfold og Telemark fylkeskommune (2020): *Utredninger om arkiv og museum i Vestfold og telemark*, notat [lastet ned 14. juni 2022]: <https://www.vtfk.no/meny/tjenester/kultur/utviklingsprosjekter/arkiv-og-museum-i-vestfold-og-telemark/>

Vedtekter for Kommunalt oppgavefelleskap om kommunearkivordninga i Vestland, (u.d.).

Vedtekter for stiftelsen ArkiVest, (u.d.).

Vestland fylkeskommune (2019): *Vestland fylkeskommune og tilhøvet til Kommunearkivordninga i Vestland kommunalt oppgavefelleskap*, 2019/84-1.

Vedlegg 1 – Medlemmer av styringsgruppen

Navn	Stilling
Arild M. Steine	Rådmann, Voss herad
Arnt Ola Fidjestøl	Seksjonssjef seksjon arkiv, Vestland fylkeskommune
Bertil Sjøfteland	Seksjonssjef politisk sekretariat, Vestland fylkeskommune
Harm Christian Tolden	Kommunaldirektør byrådsavdeling for kultur, mangfold og likestilling, Bergen kommune
Per Morten Ekerhovd (leder av styringsgruppen)	Avdelingsdirektør kultur, idrett og inkludering, Vestland fylkeskommune
Tor-Einar Holvik Skinlo	Kommunedirektør, Sogndal kommune

Vedlegg 2 – Medlemmer av referansegruppen

Navn	Stilling
Anne Aune	Fagdirektør bevaringsvurdeing og privatarkiv, Arkivverket
Eva Moberg	Fagleder museum, fartøy- og bygningsvern, seksjon kulturarv, avdeling for kultur, idrett og inkludering, Vestland fylkeskommune
Geir Kåre Utmo	Seniorrådgiver seksjon digitalisering, avdeling for strategisk utvikling og digitalisering, Vestland fylkeskommune
Jan Tore Helle	Byarkivar, Bergen byarkiv
Jostein Igesund	Seniorrådgiver dokumentsenteret, avdeling for organisasjon og økonomi, Vestland fylkeskommune
Kenneth Stigen Fureli	Leder dokumentsenteret, avdeling for organisasjon og økonomi, Vestland fylkeskommune
Rune Lothe	Daglig leder, IKA Hordaland
Sigrun Espe	Fagleder Kommunearchivordninga i Vestland, seksjon arkiv, avdeling for kultur, idrett og inkludering, Vestland fylkeskommune
Terje Haram	Avdelingsleder, ArkiVest
Torunn Kojan Bøe	Avdelingsleder bevaringstjenestene, Museumssenteret i Hordaland

Vedlegg 3 - Oversikt over gjennomførte intervjuer

Navn	Virksomhet	Tidspunkt
Anne Aune og Guri Lande	Arkivverket	20. mai 2022
Anne Aune	Arkivverket	11. august 2022
Anne Mette Dørum	KS	15. august 2022
Arnt Ola Fidjestøl, Elin Storøstevik og Sigrun Espe	Vestland fylkeskommune	26. april 2022
Birte Young	IKA Hordaland	19. august 2022
Elin Storøstevik og Arnt Ola Fidjestøl	Vestland fylkeskommune	16. august 2022
Eva Moberg	Vestland fylkeskommune	16. august 2022
Geir Liavåg Strand	Kommunearkivordninga i Vestland	11. august 2022
Jan Tore Helle	Bergen byarkiv	15. august 2022
Kenneth Stigen Fureli	Vestland fylkeskommune	15. august 2022
Per Morten Ekerhovd	Vestland fylkeskommune	12. mai 2022
Rune Lothe	IKA Hordaland	11. mai 2022 12. august 2022
Signe Rauboti	Vestland fylkeskommune	27. april 2022 10. august 2022
Sigrun Espe	Kommunearkivordninga i Vestland	16. august 2022
Terje Haram	ArkiVest	10. august 2022
Torunn Kojan Bøe	Museumssenteret i Hordaland	10. august 2022
Vigdis Ravnøy	ArkiVest	12. august 2022

Menon Economics analyserer økonomiske problemstillinger og gir råd til bedrifter, organisasjoner og myndigheter. Vi er et medarbeidereiet konsultentselskap som opererer i grenseflatene mellom økonomi, politikk og marked. Menon kombinerer samfunns- og bedriftsøkonomisk kompetanse innenfor fagfelt som samfunnsøkonomisk lønnsomhet, verdsetting, nærings- og konkurranseøkonomi, strategi, finans og organisasjonsdesign. Vi benytter forskningsbaserte metoder i våre analyser og jobber tett med ledende akademiske miljøer innenfor de fleste fagfelt. Alle offentlige rapporter fra Menon er tilgjengelige på vår hjemmeside www.menon.no.

+47 909 90 102 | post@menon.no | Sørkedalsveien 10 B, 0369 Oslo | menon.no